

Plaquetes

de

PREMIS CASTELLITX 2002

Obres premiades: Poesia,
Narració Curta i Glosat

Història
i Cultura

15

Plaquetes

d'Història i Cultura

PREMIS CASTELLITX 2002

Obres premiades: Poesia,
Narració Curta i Glosat

Publicació semestral. Número 15

AJUNTAMENT D'ALGAIDA

Algaida, abril de 2003

Plaquetes d'Història i Cultura

1. *Gloses populars dedicades a la Mare de Déu de la Pau de Castellitx*. Algaida, any 1953.
2. *Història del formatge*. Xesca Ensenyat.
3. *La Razón i Esquitxos*. Premsa periòdica a Algaida durant la Segona República Espanyola 1931-1932.
4. *Pina. Roques, clapers i enclètxes: ses Moles. Aproximació a la font de Pina. La Vall de Pina i els seus voltants. Les terres primes: les rotes*. Bernat Servera Ribas.
5. *El rector de Castellitx: Una rondalla den Jordi des Racó*.
- 6/7. *Certamen Literari de Castellitx 1999. Obres premiades: Poesia, Narració Curta i Glosat*.
8. *Estudis sobre Pina. Les nostres cases, toponímia urbana i rural. Inventari arqueològic del terme de Pina*. Bernat Servera Ribas.
9. *Memòries d'un temps (I). Capítols d'història contemporània d'Algaida (1800-1823)*. Pere Fullana Puigserver.
- 10/11. *Certamen Literari de Castellitx 2000. Obres premiades: Poesia, Narració Curta i Glosat*.
12. *Certamen Literari de Castellitx 2001. Obres premiades. Part 1. Poesia i Poesia Popular (Glosat)*.
13. *Certamen Literari de Castellitx 2001. Obres premiades. Part 2. Narració Curta*.
14. *Memòries d'un temps (II). Una època de canvis imperceptibles (1824-1843)*. Pere Fullana Puigserver.
15. *Premis Castellitx 2002. Obres premiades: Poesia, Narració Curta i Glosat*.

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2003

© del text: Els autors

Edició a cura de la Biblioteca Municipal d'Algaida.

Coordinació de l'edició: Bartomeu Sales Mascaró.

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6. 07210 Algaida (illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 - Fax: 971 12 50 44

Adreça electrònica: algaida@ctv.es

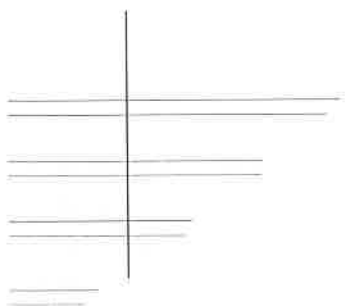
Maquetació: Bartomeu Sales Mascaró.

Impressió: GRAFIMUT. Ronda de Ponent, 2. Local B.

Tel. i Fax: 971 120935. 07620 I.lucmajor.

Dipòsit Legal: P.M.:1277/2003

I.S.S.N.: 1136-4531

PRESENTACIÓ

*No hi ha res més dur que les roques, no hi ha res més tou
que les ones. Però, tanmateix, són les ones les que foraden les
roques més dures.*

Ovidi

Per decisió del Parlament de les Illes Balears l'any 2003 es va declarar Any Francisc de B. Moll amb l'objectiu de difondre l'obra i l'exemple d'una de les persones que més han contribuït amb la seva feina a consolidar la nostra llengua i la nostra cultura. Per això, i com a regidor d'educació, cultura i esports de l'Ajuntament d'Algaida crec que és necessari celebrar aquesta decisió i les activitats que des de les institucions i altres entitats es duen a terme amb l'objectiu de donar a conèixer la figura i l'obra de l'il·lustre filòleg menorquí.

Francisc de Borja Moll va ser una persona constant en la seva tasca, realitzada en bona part en el context d'una situació política antidemocràtica. De Moll, hem de destacar l'actitud decidida i, al mateix temps, dialogant i constructora de consensos, la sòlida formació intel·lectual, la capacitat de detectar les necessitats prioritàries i assumir la recerca de solucions, la voluntat de continuar, potenciar i dur a terme iniciatives iniciades per altres persones.

I tot això no és suficient per explicar les dimensions de la seva aportació intel·lectual i cívica. Al costat d'aquestes característiques és necessari remarcar també la gran dosi de passió i entusiasme demostrat en el seu treball.

Però una celebració com aquesta no pot limitar-se a honorar a la figura de la personalitat de Moll. També han de servir d'estímul per potenciar les actituds institucionals i socials favorables al procés de recuperació de la nostra llengua i cultura. Una tasca que no és fàcil, a causa de la creixent complexitat de la nostra societat.

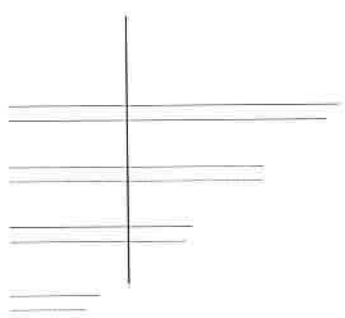
En situacions com aquestes és imprescindible que les institucions i els ciutadans comparteixin projectes comuns de construcció de la societat futura; en el nostre cas un projecte per "Fer país" que assegurí l'existència d'una societat cohesionada en tots els aspectes i que un dels factors essencials d'aquesta cohesió sigui la nostra llengua i cultura.

Vet aquí, els recentment renovats Premis Castellitx, que volen contribuir, encara que sigui modestament, a què el català ocupi el lloc preeminent que li correspon. No hi ha d'haver cap roca, per dura que sigui, que junts no poguem foradar.

Pere Sales i Mascaró

Regidor d'Educació, Cultura i Esports

TAULA

A flor de llavi

Vicenç Fausto. Rosa d'Or de Poesia Pàg. 7

Calcetins de tardor

Miquel Barceló Noguera. Accèssit de Poesia Pàg. 19

Ver7s de la terra

Dolors Miquel. Rosa d'Or de Poesia Popular (Glosat) Pàg. 36

Un cordial i heterogeni assaig a la fresca (utopia)

Tomeu Grau Fullana. Accèssit de Poesia Popular (Glosat) Pàg. 50

Papilio Machaon

Francisca Aina Marcé Sabater. Rosa d'Or de Narració Curta Pàg. 52

Tan sols si és estrictament necessari

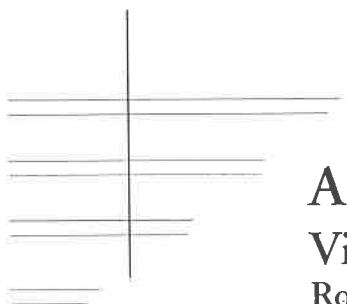
Miquel Àngel Vidal i Pons. Accèssit Narració Curta Pàg. 61

Els treballs que presentam en aquesta *Plagueta d'Història i Cultura* corresponen a les obres guardonades amb la Rosa d'Or de la Pau i amb Accèssit al Premis Castellitx 2002, en les modalitats de Poesia, Poesia Popular (Glosat) i Narració Curta, que tingué lloc dilluns dia 1r d'abril a l'auditori del casal Pere Capellà d'Algaida.

En aquesta mateixa edició també foren guardonats amb la Rosa d'Or d'Investigació Nicolau Pons Llinàs, amb l'estudi titulat *Bartomeu Pou i Puigserver, un erudit jesuïta d'Algaida*, i Gabriel Munar Garcias amb la Rosa d'Or de Fotografia i l'Accèssit amb les obres *El Ram* i *Cossier* respectivament.

Forent Jurats dels Premis els senyors Llorenç Antich Trobat, Pere Fullana Puigserver, Gabriel Janer Manilla i Pere Mulet Cerdà.

A flor de llavi

Vicent Fausto

Rosa d'Or de Poesia

CANÇÓ DEL VERS QUE NO VOLIA EIXIR

Tinc un vers a flor de llavi
que no s'aparta de mi.
Quan em rente es posa a l'aigua,
quan sospire es posa al si,
i per més que el vulga traure
mai no m'acaba d'eixir.
Quan em gite també es gita
i s'estira en el meu llit,
i quan de l'amor m'engrunse
s'engrunsa en la meua nit.
Tinc un vers a flor de llavi
i és el vers el qui em té a mi.
Deixa'm viure, paranoia
del vers que no vols eixir.

ORATORI

I

Amb ornaments vermells
vestirem la paraula
amb la deguda reverència.

Acostats a l'altar,
hem de juntar les mans
per a encetar una pregària.

Per tots els qui han sentit
la sang sense ornament,
encetem la pregària.

Per tots els qui han vestit
la vesta de la por,
obrim el llibre i la paraula.

Amb ornaments vermells
i amb la deguda reverència
obrim el llibre i la paraula.

II

Envellutat en blanc. Arreberat al blanc
com l'innocent desig, com juvenil promesa,
com l'embolcall gentil de l'escomesa
d'aquella amor esdevinguda en plany.
Embolicat en blanc. Moneda tètrica
pagada per la mort. Closa mirada
que no vorà marines ni alberedes
de la llar a l'esglai destinada.
Embolcallat en blanc. Adormit al bressol
d'una verge febril, moguda per la urgència
de muntar-li a l'amor un jaç domèstic.
Amortallat en blanc. La pena meua
convocarà, pel mort estenallat,
a pietats i dolors sense límits.
Paramentat en blanc. Oh, llàntia
de mirar desmaià! Oh, ensenya en amargor arriada!

XXVI PREMI DE POESIA

Aturmentat silenci horitzontal!
Silenci de la mort estirada!
Passen tres dies i una dotzena en passen
i, tanmateix, horitzontal hi restes
i, destinat a mort, en mort et quedes.
Oh, immobilitat per sempre immòbil!
Oh, jove cos, forçosament inerme!
Oh, quietud de la mort dissenyada!
Oh, llavi clos per sempre, mut per sempre,
aparellat al buit de l'ombra eterna!
Oh, braços que enlairàveu ardideses
i ara resteu desconjuntats per sempre!
Oh, espessa mort seguint aital condemna,
feta a mesura i ni tan sols mort única!
Oh, cada mort inesperat! Oh, cada mort inesperada!
Oh, mort servida a xicotetes dosis!
Oh, creu d'ofecs i cullerades curtes!
Oh, mort!; oh, creu!; oh, patiment!; oh, nafres!,
vinguts salvatgement i inexorables!
Oh, agonia xafogosa i bíblica!
Oh, llavi encès que molta set reclames,
cruixit, esmaperdut, regalimant-te
geladament una suor de marbre!
Oh, mort allargassada i pobra!
Oh, mort que mai no véns i te l'emportes!
Envellutat en blanc. Oh, mot endevinat
des del silenci! Oh, maleïdes raons de convivències!
Paramentat en blanc. Per convocar cadàvers
embolcallats en blanc. Per allitar-los
i escorcollar-ne els ulls, i descobrir
en lloc dels ulls el buit dels ulls.
I accentuar negrors del mort embolcallat
per a parar la taula i disposar-li
un lloc al cap de taula a la memòria.
Per a servir en cullerades tristes
l'amargantor i aspror d'engrunes de memòria.
I mastegar-la a poc a poc, engolint cada trosset,
i beure per beguda el vi de la memòria.

I no deixar que es perda la memòria.

CANÇÓ DEL MORT QUE NO TENIA TOMBA

Mort sense tomba,
mort sense flors,
mort sense làpida,
mort sense nom.

Mira quina mala sort!

Tu no volies
anar al lloc,
però és la vida,
vull dir la mort.

Mira quina mala sort!

L'home no plora,
puix l'home és fort.
Tu, a canvi, anaves
tot fet un plor.

Mira quina mala sort!

Setze anys comptaves.
Si vols, són pocs
i no volies
morir tampoc.

Mira quina mala sort!

Sense voler-ho,
amb flama i foc
et destrossaren
el jove cos.

Mira quina mala sort!

Res no trobaren
del tripijoc,
sanguinolentes
carns d'equivoc.

XXVI PREMI DE POESIA

Mira quina mala sort!

Ni gori-goris
dels cabiscols,
ni del sant pare
cap passaport.

Mira quina mala sort!

Com no encertares
jugar el joc
t'exiliaren
del seu record.

Mira quina mala sort!

A MANERA D'ELEGIA

I

En aquell temps hi havia la gran guerra,
sa mare anava a dur a terme els prenys,
tot era a punt per a aconseguir-se els dies,
tan sols faltava el pare aquell moment,
puix era anat a treballar a França
quan era el temps complert, precisament.
Que ja se sap que els pobres no n'entenen
de rituals i d'altres compliments.
El vint-i-dos d'abril d'aquell any dèsset
va vindre al món, segons els documents.

II

Portava sang
de ramaders,
de llauradors,
de carnisers,
de sembradors,
d'espardenyers,
de segadors,

de jornalers,
de regadors
i de vaquers.
També, per cert,
de perdedors.

III

Anà a l'escola
el temps ben just,
la cara neta,
la fam a punt.

IV

Prompte deixava
mestre i escola:
margall, canyota,
blet, corretjola,
corbella, aladre,
haca i lligó,
esdevindrien
mestre i lliçó.

V

I entre les vaques
i entre la terra,
sense cridar-la,
vingué una guerra.
Oh, generosa
sang combatent!
I una derrota
per pagament,
i una postguerra
de cos present.

VI

Ai, silenci silent!
Si de matí, et parlaven

XXVI PREMI DE POESIA

la corbella, la dalla
i la brossa en mantades
tot cruixint, olorosa,
a les teues espatles.
Si a la tarda, el lligó
i la rella en l'aladre.
Si a la nit, era l'aigua
resplendint entre els marges.
Si a la panxa, la fam
rosegant les paraules:
fesols, pa de panís,
cartilla, pells de faves.
I, tothora, la por
que, atents, escudellaven.

VII

Ningú no pot,
per més assot,
per més grilló,
per més presó,
o per més por,
tancar el cor.

Com florejar
de bajocar,
com foc ardent
que es va estenent,
com riu gegant
que va negant,
amb tal vigor
fou pres d'amor.

Passant el temps,
creixien prenys.
Pel juliol,
cremant el sol,
quan a l'estiu
tot el món viu
vaig nàixer jo
d'aquella amor.

VIII

De sol a sol,
com treballaves!
De dia i nit,
com estimaves!
Amor, l'amor
com el donaves!

IX

De tant eixamplar el cor,
ai, amor, com somiaves!
Ensomiant nous camins,
ai, amor, com te n'anaves!
De tant remuntar el vol,
un setè cel atansaves,
sempre verd per la magreta
d'incommensurables prades,
on munyies generosos
braguers d'esplèndides vaques,
on dibuixaves camins
infinites amb un aladre,
on prenyaves de llavor
el buc de les terres campes
i on rossins d'anca partida
sense parar carregaves.
Quin delit, el setè cel
que en el teu cor habitaves!
A tots ens feies un lloc
i amorós ens el donaves.

AQUELLA MORT JUSTETA

I

Va vindre aquella mort.
Ningú no l'esperava;
no es va esperar tampoc.

XXVI PREMI DE POESIA

Va vindre aquella mort,
aquella mort justeta,
no una altra qualsevol.

II

Com ja era mitjanit,
la mort venia cansada
i va anar de cap al llit.

III

La mort estava dormida,
tranquil·lament, com si estara
en casa tota la vida.

IV

La meua mort té soneta
i la tinc gitada al llit.
A la non, a la noneta,
la meua mort s'ha adormit.

V

—Toc, toc! Sóc la mort.
—Com vosté per ací?
—Vinc cansada i vull dormir.
—Puix no hi ha cap llit.
—Això rail!

Que la mort
s'hi adormia en altre llit.

VI

A la vora de la nit
la mort espera.
Arriba i no ho sap ningú.
La nit és negra.
—Escolte, senyora mort,

si no és molèstia.
—Pregunte, sense cap por,
no tinga pena.
—De quin color és la mort,
senyora meua?
—De quin coloret la vols?
Blanca o vermella?
A la vora de la nit,
qui li contesta?

VII

La mort no guarda les formes
ni es preocupa de res,
no espera el lloc que pertoca
ni presenta cap paper.
La mort va indocumentada
sense guardar compliments.

VIII

Com té clau de casa,
la mort ve quan vol,
ni toca a la porta,
ni diu el seu nom.

IX

La mort enceta el camí
tranquil·lament adormida.
Sense pols ni remolí,
la mort espera el matí
talment com si fóra vida.

X

Amiga que has vingut com de puntetes ^{vv}
per no fer-nos cap por, segurament.
Oh, mort, més mesurada que la vida!
Oh, mort, tan educada i tan prudent!

XI

La vida mor amb la mort
i la mort naix amb la vida.
La vida viu cada dia.
Quan ha de morir la mort?
Gira full. Filosofia.

XII

Amunt o avall?
Sap algú l'amagatall?
A casa? A l'hort?
Qui sap on s'hi està la mort?

XIII

La meua pena es passeja
per tot el Darrer Sedeny.
Camí de la pena meua,
camí del camí darrer.

XIV

Dis-me, tu, camí la Mar,
on porte la meua pena
perquè pugui descansar.

Dis-me, tu, camí la Mar,
amb qui aniré a segar brossa
si mon pare se n'ha anat.

XV

A la vora del riu, mare,
he deixat les meues penes.
Mare, no li ho diga al pare,
que jo tornaré a per elles.

A la vora del riu, mare,
he deixat la meua pena.

PREMIS CASTELLITX 2002

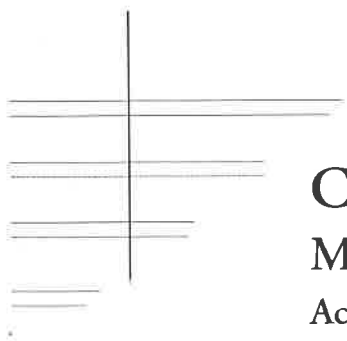
Mare, no li ho diga al pare,
que jo tornaré a per ella.

XVI

La vida i la pena
se'n vénen amb mi:
la vida per fora,
la pena per dins.

La vida i la pena
em fan els camins:
la vida per fora,
la pena per dins.

Calcetins de tardor

Miquel Barceló Noguera

Accèssit de Poesia

SOMNIS DE L'ÀNIMA

*Quan el cor té fred, cal abrigar-lo.
Sinó se'ns constiparà l'ànima.*

SER EN TRES TEMPS

Adesiara nesc
i camp sol per les embranzides
d'empremtes del passat.
Qui se sap llavor escampada
assoleix la innocència d'estimar.
L'estretor del temps
no deixa massa goig
a l'entreforc de la vida
i suggereix presses en excés
a l'hora de destriar, a les eres,
espigues de blats, d'ordis i de civades,
entre mans trèmules dels ancestres.

Adesiara mor
per la cor-agror del futur
que ens ha llogat el present.
Hi ha tanta esperança espoltrida,
hi ha tant enginy mal conreat,
hi ha tantes gerres per rompre's.
hi ha tants verins escampats...

PREMIS CASTELLITX 2002

Adesiara ressuscit
entre esquadrons de llàtzers
que sembren oliveres a deserts
i esbrosten llars enfilades
com autopistes cap el cel.

Ressuscit entre crits apagats,
enmig de fam porgada
a humanitats esmaperdudes.

Els cants tarats escainen
versos que jamais
tintaran poemes
ni recitaran miracles.

Nesc, mor, ressuscit,
orbit l'existència,
nucli de ser,
arribant, partint, tornant.

LA NUESA DELS SENTITS

Demà tornaré a la terra per la rampa de l'avenc,
a calmar l'enfiloi de tràngols que em trasbalsa el sojorn.
Vindré per ajudar a l'agombol dels sentits despullats perquè

Mirava,
i he vist punyals oscats per esmes de sicaris.

Escoltava,
i he sentit caure els estalons del seny,
mentre la histèria prenia la cadira a la paraula.

Ensumava,
i he olorat alens de condemna sense perdó.

Tastava,
i m'he associat de l'agror de senalles d'ombra.

Tocava,
i he palpat ferides obertes sense embanar.

XXVI PREMI DE POESIA

No vull anegar-me a les tenebres de l'oblit.
vindr  per empentar,
per inflar veles,
per esquitar el foc amb esquerdes de plors,
per enlairar les cendres,
per veure florir de nou.

MEDITERRÀNIA

Els temps barregen sangs
sedassades per històries de segles,
 ssers habiten entranyes de ribera,
fent partió amb pinars
que voretegen conques solejades.

Arcades d'aigua salada
aletegen llits de dofins.
 s mar amarat,
oceà en pleniluni
de maresmes xopades.

Blanques barques
hi pesquen matinades
amb hams tirats de nit.
Dormen calimes,
atapeïdes de plugims
de núvols pansits,
que humitegen plomatges
de gavines vigilants,
d'estornells, de tords i de ropits.

Encotonen les roques,
les sorres drenades
per onatge que evapora
essències de fonoll mar .

Aguaiten sirenes,
cossos nuus de pells salinades,
cuites amb tebor de sol,
perfumades amb roman .

PREMIS CASTELLITX 2002

Braços extesos
saluden jorns de letícies,
de cèsars i cleopatres,
i amors escafits.

Llueixen escuts guarnidors
d'històries mai contades,
defensen ciutats emmurallades
i ajusticien mercenaris
que arponejaren vellmarins.

Reposen vaixells trabucats
per tempestes tritones,
el fons de mar es rampinat
amb paraules de savis
i segells de pergamí.

Arran de calma ressonen
rondalles de fada,
ventafocs amant prínceps,
refugis de corsaris,
comèdies gregues,
poemes àrabs
i sermons en llatí.

A la ribera, torres de vigia
guarden l'ànima del mar
i la llavor de terra endins.
Flors de tarongers
embalsamen palaus,
i també cases blanques.
Brullen flòbies d'ametllers
surant geners desflorits.

L'ILLA BALDADA

El mar prenyà la cova marina,
bressol de terra garbellada,
llepant l'escuma,
acaronant les algues.

Les aigües cristal·lines
obriren torrenteres
i les canyissades s'enfilaren
siluetant albuferes.
S'aixecaren penya-segats
i la bravura de la tramuntanada
acaramullà serres i pujols,
capgirant l'àncora al cel.
Roques capolades
pels peus dels déus
encatifaren arenals
amb abric de duna.
Els pits de l'illa
arreceraren el pla,
llombrígol d'horitzó nuat
al cos de l'existència.
Arribaren aus,
arrelaren garrovers,
fruitaren figueres
i el bosc vessà esponera.
Esclataren els dies,
s'embruixaren les nits,
lladraren els cans,
miularen el moixos.
El mar escopí una rai
amb naufrags famolencs.
De mantinent començà
a cremar el paradís.
I l'illa quedà baldada,
fins que el mar badallà,
obrí l'engolidor
i mostrà son ventre.
Un rot pudent de ciment
gronxà les aigües grises,
socorrà valls i cims.
Llavors, un silenci
apagà els gemecs.

TESTAMENT EN DUES GARBES DE MOTS

(PRIMERA GARBA)

Dejorn ma vida es pansirà
com figa assolejada al canyís,
amb el cor esquinçat
i els ossos clivellats
per suors a deshora.
L'embat del temps
ha robat una timba
dels meus anys,
des que jubilada ma minyonia
em llicencià com a porqueret.
Crec haver-us estimat en rauja,
però no em qued buit,
tot el que he donat mai serà retret.
Us deix mon amor tou.
Ara que les rues
semblen ones dins la mar
i els oratges han esmerilat mon rostre
guard seient a la llotja de l'espera,
repassant el teatre de la vida.
La paüra de la mort
porta ensems claredat difusa.

(SEGONA GARBA)

El temps vessat amb desgana
sembla cep despampolat,
vi avinagrat,
crostes de pa mal tovat,
carn cremada, aigua salinada.
Els vels de les estacions
onegen a la cambra del passat
amb bufades d'alens
i llambrejós de llamps.
Les humitats entelen miralls
que reflectiren esveltesa,
formes aviciades
que covaren sentiments,

XXVI PREMI DE POESIA

flassada d'amors furtats.
Dit això us suplic:
quan no vingui no m'espereu,
quan em mustiï no em regueu,
quan no parli no enmudigueu,
quan m'esbuqui no ploreu,
quan no hi sigui no m'enyoreu.

TERRA EN EL COR

PARET ESBALDREGADA

Pedres orfes curades en el temps,
murs esquarterats de mil formes amagades,
macs esqueixats, roca viva esmicolada,
frontera pagesa de fita esquerdada.

Fores claror i ombra de formiguers,
cau de grins, teulada de llars de rata,
terraplens i comellars assuquí amollonares,
fores silueta d'empits de muntanya geganta,
valls, cims i carenes,
fils de roca que ara hi manquen,
cordares grumons de terra
i venes de saba mil·lenària.

Qui ha esbucat la paret,
alçada amb mans suades?
Margers que ja no hi sou
remugau amb vostra ànima,
reclameu un nou jornal
d'allò que fou bella estampa.

Cridau al senyor, que vingui!
de la forma més sobtada,
un foraviler el demana
per a què retorni la línia trencada,

PREMIS CASTELLITX 2002

mal es mori i es revincli
com esclava malmenada.

Les gelades esblanqueïdes
pintaren roques nevades,
els llampecs a trenc de l'auba
il·luminaren la jornada,
els silencis de posta de sol
eixamplaren nits estelades.

La paret resta en terra
s'obrin camins salvatges,
no hi ha mans que l'aixequin
ni que aturin bèsties desbocades,
els animals de pastura
hi grufen buscant solada.

La paret resta en terra
com història que rodola,
no hi ha seny ni aventura
quan l'hora ja és passada.
Vatací albellons ofegats
per la pedra desencadenada,
la torrentera vessarà
si la pluja sense mesura
troba guia aclucada.

On són les mans jornaleres
tantes estones rapinyades?
On són els jorns passats
de melangies encendrades?
com el forn de pa
que glopeja les fumades.

TERRA SENSE VERD

Han enterenyinat els pinars
de vòmits de vidre,
plàstic i llauna.

XXVI PREMI DE POESIA

Moren mates anorèxiques
amb garangoles de xatarra
que els hi roben son alè,
i se'n porten la seva aura.

Manquen mans
i saques buides
per arreplegar la ferralla.

Als costers esbiaixats,
els vessants besen l'aigua,
transparències amb plom
de perdigons esclatats,
com correu sense lacre.

Els camins de la muntanya
moren a cementiris sense creus
de natura assassinada.
Ja no hi ha caçadors,
ja no hi ha cap guarda.

Tornau-me aquell bosc gebrat
de matolls i estepes blanques!

S'enyoren cants d'ocells,
s'enyora la llebre que salta,
si venguessin nous temps
trencaria aquesta pausa,
maleiria la petjada del vent,
moriria per la causa.

Avui és massa tard,
el demà ja no reclama,
Si l'home ha perdut l'eima,
cal encendre la sang
per no esmortir l'esperança.

Tornau-me aquell bosc gebrat
de matolls i estepes blanques!

PROPÒSIT PER A DEMÀ

Reclam l'herència dels avantpassats,
talaiots lliurats al cel, estels deïficats,
roques allisades per embats,
corrents marines que foraden ànimes inerts.

Reclam aires primers,
oratges suaus de gregal
garbellats amb xarxa de lli,
regolfades amb fullatge de pins i alzines,
tramuntanades i llevantades
que solquen penya-segats.

Clam per coscolls salvatges,
pastures de miotragus,
camins empedrats.

On són els teatres romans?
i les barques fenícies?
On són les mitjes llunes sarraïnes?

Ja no hi ha talls d'espases catalanes
que enfonsin vaixells pirates,
ni cavallers enaltits per nissagues honorables,
ni donzelles enamorades
de missatges i majorals.

Reclam històries de besavis,
mots de llengua venerable,
homes de lluita en ple combat.

Manquen llaurades
amb bestiar de raça nostrada,
i glops d'aigua dolça
per digerir pa de blat.

Reclam silencis de records,
respecte al pretèrit,
com esquelets dins l'ossera,
cercant a l'èter temps enterrat.

XXVI PREMI DE POESIA

Alertau de les invasions silencioses
que esborren capítols de bona lletra,
i fan fogueres d'escenaris despullats.

Arrenen gents cegades,
per cobdícies sense aturalls,
s'acuben segles i tradicions,
i amors aixoplugats.

Compte amb els apòstols de traïdoria,
exèrcits de judes malcomprats.
No sempre hi ha dies tercers
per a dignitats ressuscitades,
ni bonjesusos que rentin peus.

Reclam estaques verdes
que limitin la feredat,
que captrenquin monstres
de ferro amb cervell de portland.

LA PLETA DEL PADRÍ

A la pleta del padrí
hi canten cigales en concert.
Una garriga que vesulla salvatgina
la corona mesella de molsa.

Amb l'ànima coixa
un esbart de sentiments
hi espipella la llepolia
d'un instant de flocada.

L'estada m'acabussa
el seny grumonat,
conreat pels avis
també a la ginyes del camí.

Em corprèn la seva gargamella,
esdevinguda lloriguera de soledat,

PREMIS CASTELLITX 2002

on una ventrada d'afectes
infanta enyors de nissaga.

Una somada de llàgrimes
hi aneguen les fures del dia a dia
i fan brollar una fontinyola
que em furta les angúnies.

L'embaràs de goig de la pleta
sembla voler nodrir un garriguel·lo
guarnit d'ullastres llentrisquers
per ombrivolar el repòs.

M'escomet un silenci
que em cana l'enyorança
d'aquells balls de garrots
que espolsaven ametles i garroves.

Hi cerc un agre de records,
hi trob un arrova d'espera,
entre caramuixes i espargueres
que combaten per un pam de terra.

A la porxada de la fullaca,
una teringa de formigues
trespolegen en formació
la capgirada d'un escarabat.

A un cornaló de la tanca
hi enyor temps passat,
cançons del padrí que be rimava
glosats per a homes honrats.

Ametlers assedegats
somniaen guarir-se i vestir de nou
cimalades sumptuoses
de coronades a bona hora.

Em sent ben a pler,
entre oratges mambelletats
per pins que cobegen viaranys
enfosquint horabaixes de tardor.

MAR DE TERRA SOLCADA

Solcares només set mots
d'un quartó de poesia,
untanres soques de tinta blava,
empresonant somnis retuts al temps.

Escopires al passat
pensant enterrar amors mustiats,
llavors et declarares mariner,
mariner de terra endins.

Ton esperit es reblania
per carreranyes de sotrac
i la teva ànima s'arrossegava
llepant terra humida
que oratjava perfums de foravila.

Ara els records esmotxen l'ahir,
agoretat per l'enyorança,
saonat per la roada del matí minyonat.

Filtren suors de camperols
que gotegen en la memòria.
Broten brulls de complaença
com si la mar fos llaurada.

Terra i mar.
Perduda l'ànima mullada
t'endinses dins la fondària
cercant estança acorallada.

Silencis en el temps
canten morts apagades,
crits d'ona salada,
ventada entre savines i ullastres.

Escoltes tonades de vermador
falagueres veus de cantaire,
gloses de llaurador
que perduren com el marbre.

PREMIS CASTELLITX 2002

Posa't calcetins de tardor
abans que els ocells s'enlairin
cercant la marinada,
qui sap si et veuran quan siguis
cendra de fusta corcada.

Les aus suren entre brises,
el mariner recita arribades al port
guanyades al temporal,
el pagès recorda anyades,
collites d'espigues daurades.

Escolta els brams de l'aigua
amb gotes bimbollades,
els peixos s'hi belluguen
amb grans d'arena nounada.

Posa't calcetins de tardor,
mentre el carreter s'afanya
cercant noble posada.
Camina vora el mar
per si la barca fos trencada.

ESPIRALLS D'AMOR

ROSELLANT LA VIDA

Aquell esplet de somriures entre roselles
enrampà la gelosia de les margalides
i dels pètals desfullats en férem arròs de nuvis.
Davallant de Bonany, rompent vencisos,
entre bufetes coloraines,
quatre estels clarejaren terra fruidora.

Les ferides de tardors filferrades
s'adobaren amb mercromina d'eura
arrelada al marès humit.
La llaga de la distància curà
amb infusions de tactes,
cor vora cor, mans juntant mars, bes a bes.

XXVI PREMI DE POESIA

A l'estany del temps han brostat dos joncs
que ombregen les basques estiuenques,
esgarrinxen el viu dels anys,
bardissen el conreu,
branquen pels ocells nodridors
i fan llenya per a la flama de la llar.

Quan el temps ens escaldi
la planta dels peus i els calcetins
alliberin els dits, llavors serà hora
de tornar al camp de roselles
a esclafir per tot allò que ens
ha eixamplat el cor.

BUIT DE CACERA

Soc arribat de nou a la teva vora, retut.
Amb la taleca neta de sang,
penj els filats a la sala.
Deixaré que les lloses es rovellin
de serenes salvatges a coberta d'estelada.

Em sent ropit a la teva mata jove,
el vent m'estufa el pit xop.
La brusquina ja ha fet bugada dels meus calcetins,
deixa'm apropar a la foganya,
treu caliu, tiona el foc. Escalfa'm.

El cel llagrimaja esqueixos d'aigua,
Conhorta't amb els ginjols confitats
que et serva aquesta tardor.
Desembana la troca de les hores arruades,
obri la bústia de l'espera.

No t'encallis en el moll de les runes.
Obri el cor de bat a bat
i prepara llumins per a més foc,
que l'hivern es farà llarg
i haurem de menjar amor.

LES ESTACIONS DEL DIA

Trenc d'auba.

Quan el matí badalla,
em preguntes si cal enamorar-se
i et responc que l'amor
és el batec de la sang.

Ajeguda al fenàs de mon cor
cerques els colors de la tardor
i et retrobes amb la nuesa del silenci.

Vols un poema d'acomiat,
però no llev àncores
ni alç veles amb la nafra
de la nit encara fresca.

Deixa entrar la llum,
obri els ulls,
mira'm,
estima'm.

Migdia

Quan la claror rebenta el jorn,
em preguntes si cal enamorar-se
i et responc que l'amor
és el queviure de tot cor.

Asseguda a la taula de ma vida,
tastes l'acaronada del desig
i t'omples d'un dinar de besades.

Vols un plat d'adéus,
però no vull esquivar la sesta
d'un orgasme inconscient
que ablanceixi el postre de la follia.

Traspues espurnes de tarda,
frega pell contra pell,
abraça'm
besa'm.

XXVI PREMI DE POESIA

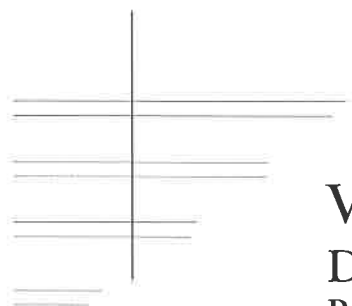
Nit

Quan els estels encenen el firmament,
em preguntes si cal enamorar-se
i et responc que l'amor
és la llum dins la foscor.

Ajaguda al cau de ma vida
sopes del brou de la tendresa
i files somnis de deliri.

Vols que el vòmit del dia
tanqui el cofre de les enyorances,
ferides rellepades pel temps,
plors per un mar de llàgrimes.

Descargola els cabells,
bressola mon amor,
pit contra pit,
adormit.

Ver7s de la terra

Dolors Miquel

Rosa d'Or de Poesia Popular (Glosat)

Ver7s de la terra

Octosíl·labs de 7 versos

L'octasíl·lab de l'aumella

me lo dava lo aumeller,
quan lo ha gelat lo gener
i ha perdut una costella.

Tana de Lleida

CONILLET'S A AMAGAR QUE LA LLEBRE ÉS A CAÇAR

No era la llebre, era el llebrer. Evidentment, la llebre no caça... O com aquella que diu: "Home ros i gos pelut més val mort que conegut", no era ros, l'home, sinó gos, o sigui vagarro, i no era pleut el gos, sinó ros el pelut... O aquella altra que diu: "Sant Jaume de regalíssia, Sant Jaume de regaló." No hi havia regalíssia ni regaló, sinó que Sant Jaume venia de Galícia i d'Aragó... així mateix no és que els de Cervera s'haguessin tornat bojos i volguessin mar, sinó que les terres de Cervera abastaven en aquell temps un ampli territori i els cerverins el que demanaven era annexionar-se terres per arribar fins al mar..., però el cas és que encara que fossin el que no eren, eren... vivien sent el que no eren, tapant el que havien sigut... fins al punt que ningú es recordava de Galícia, sinó de la regalíssia, negra i dolça...

Com es transformen les coses, de manera paulatina, lenta, sense grans escarafalls, sense que hi hagi un tali brusc, sense consciència... així com passa el llebrer a ser una llebre i tot pren un aire amagat surrealista, que potser tingui aquesta transformació... un aire incompreensible, que dota l'antiga expressió d'un sentit lliure, creatiu per l'il·lògic...

En aquesta llebre, el llibre ha sortit a caçar. Les peces són records del passat, de com la gent va viure, del seu pensament, de la seva manera de veure el món, a Lleida.

«Durant dies no es va veure volar cap ocell. Les pluges van ocasionar una gran riuada. El riu es desbordà com una emoció mai continguda, arrasà els vessants i les vores, s'endugué homes, arbres, pedres, animals, ho posà tot dins del mateix sac... També apedregà... L'aigua s'empassava la vida a bocanades... No deixava de ploure.»

A lo canal de Pinyana
molts hòmens s'hi han aufegat
que l'aigua tinia gana
i no hi queia mai cap gat.

Aquest és l'apocalipsi
d'un habitant ilergeta:
que lo Segre los eclipsi
los carrers de la banqueta.

En un dir ai m'he fet pobre,
lo cel m'ha matat lo tros
l'ispirit ningú me'l trobe
ni la dona ni lo gos.

Lo cel que mos dóna el sol
mos arria pedregada
o mos fot un vent que ens mol
lo recapte i la teulada.

A les sèquies, los braçals,
hi suraven los porquets
garratibats, petitets.
Los ploraren los bancals.

L'aigua ho ha aufegat tot,
ha baixat amb bogiria
ha emplenat l'amor de llot
i el passat de poisia.

Lo riu fa molts remolins
que te xuclen com la vida
i te fan anar endins
a tocar la mort dormida.

«Els acòlits de l'art anaen seguint els actes com a romeus d'un estrany pas de Setmana Santa. M'hi vaig afegir, sense gran fe però amb el convenciment íntim que en aquests actes s'hi servien —gratis—, licors i menges exquisides. Fins que un dia, en una inauguració, va ocórrer que els quadres no havien arribat. Malgrat tot tothom continuà el ritual menjant i bevent, talment cristians ateus a l'hora d'una missa.»

Aquí molta Mixifú,
molt sinyor, i molt tutú.
Lo art és una cosa, tu,
que no l'entén pas ningú.

Conceptes amb botifarra,
lo marquès de palangana
amorrats tots de la parra,
los artistes fan rotllana.

Los monuments aquest nous
mos donen molta portància
i mos toquen molt los ous
que, de vore'ls, passem ànsia.

Si lo paer mos va nu
hem de fer veure que no.
Mos diran rucs, calla, tu...,
no m'acostiparé jo.

Pota de porc, de cavall,
pota de llit, de gall, pota,
mètric peu, ull de poll, tall,
marxapeu, marquès de Pota.

Oh si tornesson los temps
en què lo públic podia
tirar tomates i fems
si l'artista no plaïa!

«Tothom mirava cap amunt, com si el cel en tingués la resposta... perquè, com que no plovia, els bancals començaven a semblar aquelles blanquinoses peces de badejo, salades, que es guardaven als rebosts i solien fer-se acompanyades de catxipanda.»

Totes les baldes se clouen,
ni los arbres foten brot,
ni los gossos no se mouen:
fot un sol que ho creme tot.

A Escaldes no cal paraigua,
a Ollana, t'hi escaldes:
als pantanos no hi ha aigua
ni per sopes escaldades.

S'asseca l'intiniment
fins los porcs tenen niguit,
se mos moren les siments,
los fruiters fan voranit...

Ai padrina! Aquest món
és tan re-reconsagrat
que se perd en un segon
lo que es creia ja guanyat.

Aigua, aigua, deu-mos aigua
deu-mos aigua, malparit!
Fili de puta, deu-mos aigua,
que mos falta cada nit.

Ara anem amb canoa,
ara som en un desert,
ara mos constreny la boa
de la boira o de la set.

«Qui canta a la taula i xiula al llit,
no té el seny gaire complit.»

Lo cirvell és un misteri
fins quan és arrebossat
i lo veus a dins d'un plat
i et fa fer un saliveri.

Veus la bellesa de Roma?
Veus ara la Verd donzella?
Em partes d'aquella bella!
No, cap de cony, de la poma!

L'alegria: uns caragols
patint turment a la planxa.
Vi, costelles sota els sols
i claus calents a la panxa.

Es la coca de ricapte
un minjar tan refinat
que no nicissita plat
ni diumenge ni dissabte.

Lo difecte que més bull
sense tinir l'olla al foc
i que em cou a poc a poc
és lo malaït orgull.

Per nar a buscar cargols
si es de nit i plou aixins
molt millor que si mil sols
mos mostresson los camins.

Dins lo pot, la confitura,
mos porta un estiu al cap:
lo passat sempre madura
amb lo foc i sota un tap.

Quan los arbres treuen flor
naltres ja veiem la fruita,
quan les gallines fan po
naltres esperem la truita.

«Alguns pagesos encara eren serfs de l'església a finals de segle vint i havien de donar el tant per cent estipulat de la collita... Els drets adquirits pels segles, monarquia, clerecia, eren mai vistos per aquells que doblegaen el llom, dia rera dia, i havien encara de passar comptes amb el negre cavall de la història.»

Els ideals ja m'han dit
que no hi ha pas res a fer,
que quan surten al carrer
lo pagès los treu lo pit.

Mite'l tan vanitoset
es rimena com un ninja!
Qui es pensa que sirà quiet?
Que no cagà i que no minja?

Ni misses, ni capellans,
ni reis ni hereus. Lo tros.
I per déu un porró gros
i una arengada a les mans.

Tant tens, tan vals, si no m'erro.
La pobra va farfollant:
Que pocs capellans vindran
quan siga lo meu enterro!

Pa que los volem los reis
si los hem de mantenir?
No n'hi ha prou amb tenir lleis
i tenir allà Madrí?

Pegarem foc als bancals
mos ho carregarem tot
i haureu de minjar de pot
o tomates virtuals.

Mos caguem amb tots los Sants,
amb les Verges i amb lo Déu,
amb monges i amb capellans.
Prò que no ens tocon la Seu.

«Los hòmens..! Qui los entengo que
els compro!»

A los hòmens que els fa por
que les dones los embogin,
s'atrinxeren dins lo no
i se diuen «lo misogin.»

Quatre anys ja em faran lego!
He de seguir asperant?
Vés asperant lo borrego
mentre una altra el va cardant.

Los hòmens que tenen por
són com fos gossos porucs,
et mosseguen amb agror
sense fer ni dos lladrucs.

Quan te'n vagis a mercat
mira bé que més o manco
no te toco cap tarat
o te vengon un rosango.

Dalt de tot de lo quadrat
s'hi posa la fruita bona.
Remena una mica, dona,
i hi veuràs tot lo macat.

M'istimae amb bogiria!
Per mi ho donae tot.
I va i me fot lo bot.
Ai qui d'home se'n rifa!

Ai la Bleda! La Tomata!
Pos que ja no li vam dir
que aquell nava mata a mata
i les matava sens fi?

Molt primumir lo gallet
d'anar sobrat de gallines,
i després dins lo llitet
no sap moure les pitxines.

Se me lligia lo Pombo,
ricitava namorat,
però lego m'ha dixat
quan li he dit això del bombo.

«Aquí a Lleida mai ens han tingut
en compte... quedem lluny, endins...
som carretera de pas.»

Me coneixon per mig món
o no m'hi coneixon pas
jo sé on és Alfarràs,
Benabarre i Sidamon.

Els qui són a la frontera
d'un país sense frontera
són qui reben la primera,
la segona i la tercera.

Lleida és com la Sibèria,
dins lo poble català:
Tots saben que allà s'astà
i en saben lo nom: No-Ibèria.

Aquí se mos han rifat
los romans, francesos, moros,
espanyols i lo clergat
i tots s'hi ha fotut de lloros.

Que si lo Joan i lo pebre.
Que si lo Pere i lo pa.
Sempre mos toca endinyar.
Sempre mos toca lo rebre.

Als sinyors barcelonins
no els hem semblat de prou rango!
Volen més los gironins
perquè els ballen lo fandango.

Això de ser un sinyor
aquí a Lleida no es veu bé:
lo que cal es dur calcer
apropiat a l'estació.

«Si tens qualsevol berruga o gra que
no se'n va, la nit de Sant Joan, cap allà
a les dotze, surts al camp i amb els ulls
tancats camines fins on el cor et guiï...
Allí t'acotxes i arplegues sense mirar
una herba... et fregues la berruga o el
gra i l'endemà ja haurà desaparegut...»

No m'espantos quan te moros,
mare... no te m'aparegos.
Quan lo cadàver em vegos,
toca'm los peus i no ploros.

Dona no te'm tornos bruixa
Sí. No plou i hi ha sequera...,
però cal tenir la cuixa
del Sant Crist a dins l'aigüera?

No te'n vaigos ni te'n vingos!
Estas-te clavat aquí
i si no mai somni em tingos
i et retorço lo verí.

No té cal cap andivina:
Quan lo gall se t'estarrufa
i no s'hi veu cap gallina
vol dir xiquet que vas llufa.

Qui vol conseguir miracle
sense haver de pagar re
que lo demano a l'oracle
del Sant Crist de Balaguer.

A Balàfia, un bruixot
mos ho deia tot ben pla,
lo dia i l'hora i el sot
en què havíem de pringar.

«Mentre les xiquetes de ciutat eren criades sota la repressió eclesiàstica, les noies de les torres i de la pagesia, començaven ben aviat —als 14 anys o abans— la seva vida sexual.»

Quan lo fred burxa la pell,
no hi ha filla res millor
que tenir un amant bell
que et sapo donar calor.

Mare, diga-m'hi anar lego
que cap sol fa paradeta,
i l'hort no hi ha qui lo rego
i es ricrema la terreta.

Mare, no em castigos tant
que no puc dormir de nit
pos me dol tantot lo pit
si no me lo prem lo amant.

Padrí m'he posat malalta:
dormo de dia i de nit
tinc lo cor tot ensopit
des que he tingut una falta.

Padrina m'he inamorat
d'un home que no me vol
mai me mira el disgraciat.
Me sinto com una col.

Mentre les de ciutat resen,
vine a sota dels perers,
que desig i amor em pesen
i no hi ha a fer res més.

Farem una pinitència
que hi dixarem los ginoll,
mos istimarem com folls
d'un amor de rivirència.

Pobres verges lleidatanes,
l'església les ha capat,
si el forat se'ls obre amb ganes
s'hi posen esparadrap.

«Polítics...? Los he vist de tots los signes —remugà la vella—. I tots buscaen una sola cosa: enriquir-se... No veus que lo que és honrat, lo foten fora ràpid?»

Qui es rimena a la cunya
i no sap traure's la fenyà
ni la ronya: doncs si'l renya,
«polític de Catalunya.»

Hi ha qui crida contra bisbe
però lego perd la veu
divant lo poder més lleu
quan lo seu profit atisbe.

Que li faigo bon profit
que té l'ànima en prèstic
i li paguen l'espírit.
Més val ser animal frèstic.

De l'Indíbil i el Mandoni
apringuem a jugar bé:
la política és pel que
vol ingreixar el patrimoni.

«Els revolucionaris cremaen les esglésies, entraen dins dels convents, descobrien els horrors que amagaen els sagrats murs, ara ja profanats.»

Dins los convents ningú sap
quines foren les barbàries,
la gota a gota a lo cap,
los crims, les tortures vàries.

Los passadissos secrets
naen d'un convent a l'atre
capellanets calentets
i mongetes dins lo catre.

Tirrorífic va ser quan
van trobar dins los convents
los cadàvers dels infants
que no tinien ni dents.

Amagats llits de tortura,
monges enterrades vives
amb los fillets de clausura
les entranyes dormides.

Se cremaen los convents
era la revolució.
Se mataen los parents...,
allavontes, ara no.

«L'horror s'apoderà novament de la ciutat. Ningú reconeixia ni germà, ni pare... La guerra civil avançae cruenta... fins que els blaus van travessar lo Segre... un munt de moros morts de gana creuaren Lleida.»

Després d'aquell bombardeig,
los qui eren vius no parlaen,
los ferits no deien reig,
fins i tot los morts callaen.

A la Rambla de Ferran
los arbres duien garlandes:
caps i braços, ulls sagnants,
colls tallats sense bufandes.

Ningú reconeix germà
ni parent, amic o esposa.
A aquell que et foti nosa
lo pots ara assassinar.

Mos menjàem pa florit,
passàem fartor de gana.
Lo budell cantava tip
de tant aire a la setmana.

Los moros van ser la fi:
guanyadors venguts de gana.
Els capellans van sortir
a rebre Alà amb sotana.

L'arsenal se va guardar
a sota de la Cerdera,
lo polvorí allí espera
que algú lo faço esclatar.

“Mai l’Amor ha estat tan a prop teu
que al punt no se n’allunyés. *I doncs?*
Per què s’allunya? Obre els ulls... El
somni...”

A qui estigo rofredat,
pa calent amb molt vinagre.
A qui estigo desamat
un remei contra el coragre.

A la falda del turó
de la Seu hi astà interrât
lo cosset d’aquell mixó
que em tinia.l cor robat.

La bonica palometa
se m’ha quedat a los dits!
He volgut vore-la quieta.
Qui em distraurà ara les nits?

No me dixis amor meu
amb questa tristor tan fonda,
que no hi ha tristor arreu
que sigui tan i tan fonda.

Ai mare, lo desamor
m’ha gelat totes les branques,
ni lo Segre ja no cor
si lo gel no li arranques.

«Lo sinyor Peremarch, pròsper em-
presari de tractors, ric i respectat, va
observar atentament les obres d’en Tà-
pies i llavors, tot girant-se, va dir a
l’artista: *Miri, veu? Jo també ho sé fer*
això. M’abaixo els pantalons, em poso
de cul a la tela i deixo anar un pet
d’aquells de dia de diarrea. I es va que-
dar tan ample.»

Diu que és artista, aquest plaga?
Doncs que mogui los ronyons
i cavi uns quants cavallons...
Que no minja i que no caga?

No em vinguis amb poisies,
que tinc fenyà: no t’hi cansos.
Si tu vols perdre los dies
jo no astic per tants romanços.

Potser sí que es pinsa aqeit
que li farem riverència.
Que s’ho penso, lo beneit,
que ja perdrà la pacència.

No me vingos amb monsergues
que demà he de cavar.
Això de filosofar
dixa-ho als dèbils i als clergues.

Txeca el cul de la cadira,
agafa l’aixada, tin!
Veuràs com la ruqueria
se’t passa en un dir vint.

No sigos tan estirat
que aviat passaràs tos sostres!
Baixa lo cap, disgraciat,
i ens veuràs a tots los rostres.

«I quan lo Borbó els va dir que què volien com a recompensa a la seva col·laboració, els de Cervera van respondre que volien mar...»

Quan lo rei ho va sentir
què volien a Cervera
un mar en lloc d'una aigüera,
va marxar cap a Madrí.

A Cervera hi haurà mars
quan s'afonon los casquets
i en lloc de llaurar hortets
cacem los ossos polars.

Quan lo rei ho va sentir
a Cervera lo del mar
se'n va anar cap a Madrí
i mai més no va tornar.

Per la vostra ajuda nobles
ciutadans, bons cerverins,
us recordaran les cobles,
los borbons i los garrins.

«El pare de la Yolanda, un enèrgic i vital pagès de la banda dreta del Segre, es mirà la gravadora, esmolà la vista, llençà una sorneguera mirada i digué: *Els barcelonins es creuen que ho saben tot, però no saben ni cantir, ni cantiró, ni silló...* I començà a buidar un cabàs de paraules vives sobre les nostres adolescents orelles.»

Que vos quatre batalletes?
Cagon déu i com hi ha món!
A los cabdills ilergetes
los tenim davant lo pont.

Es rectangle, lo quadrat
lo verí es vi al bidó
l'aigua seu a lo silló
i lo cossi tus mullat.

Auricoc, au!, aurigina
aufals, auliva, auberca,
aurelleta, aurella terca,
aulora aubats, aurina.

Cort de porcs i corralina,
és tota l'aristocràcia;
Robespedra, la viïna,
tallant colls amb prouta gràcia.

Que coses deu fer la rosa
per burxar sense patir?
L'iligància és una cosa
difícil de difinir...

Sapastre tartany tronat
ets un présic, un tomata,
quina mula t'ha agafat,
que l'aixada a tu no et mata!

Que no sigon los sigons
si volen ser los primers.
Dixa'ls passar. Au i ves
i no em tocos los collons.

XXIV PREMI DE POESIA POPULAR (GLOSAT)

«Cap allà a les quatre del matí se
n'anava arrossegant lo carretó cap al
Mercat del riu, a comprar la fruita per
revendre-la. Al davantal hi duia los
cuartos.»

M'estifolla un dispropòsit
Em corseca una passió.
M'arromango vora el Pòsit
m'hi foto una injicció.

Vigila que no et macon
que a la poli no li volon.
A la Seu potser t'atracon
o et maton o et violon.

Los rics han dit a la poli
que no vigilin la seu,
volen que tot lo vell voli
per invirtir-hi a baix preu.

Lo cimintiri antic
tinia una carreta
que feia catrac-catric
quan passae la porteta.

Diu que en deien lo Garrut,
de lo cimintiri antic.
Aquet nom tan collonut
no lo sap ni vell ni xic.

Plaça de la Sal, tan fina,
m'he girat i m'he gelat
quan he vist en aquella nina
estàtues del passat.

Carrer Cavallers, Major,
Empedrat vell, vell tresor.
Els tres tombs, el sortidor
i al Roser, lliçons d'amor.

Paeria i sinofós:
si no fos el que seria,
si seria s'hagués fos
si es fongués ho pairia.

«Lo pantano de Santana va ser
construït més amunt d'Alfarràs... Hi
hagué una set enorme de pantanos a la
nova Espanya creada pels fatxes.»

Empatanegat pantano,
ets el símbol nacional:
aigua muda pel marrano
morro dur del general.

El dia que es trencarà
lo pantano de Santana
no quedarà ni una cana
que visqui en tot lo pla.

Així diu la profecia
quan lo pantano es trenco
tothom a córrer arrenco:
no paro fins a Gandia.

Mos fa por, mos fa terror,
mos lo imaginem petant,
grunyint roig, boig arrasant,
los fruiters, los horts, lo cor.

«Un bon dia el jove deixà d'aparèixer per la casa dels pares d'ella, on era rebut amb copes de conyac i mil afalacs. Aleshores, a la jove, li començà a aparèixer la panxa... A ningú li va estranyar aquell fi engany... En definitiva el jove era ben plantat i ella, lletja i retrassada... Els pares ja ho haguessin hagut de veure.»

Cacem a vesc los mixons,
parem amb delit la trampa,
esperem les ocasions
que el pardal sempre s'enxampa.

Si lo pensament m'hi bada,
me fa sentir molt enfado.
Aquet home que m'agrada
me fa ràbia que m'agrado.

L'animal que rep la surra
no tornarà vora teu.
Parla-li amb dolça veu,
sigues bruixa i no burra.

Los agrada que los digos
que no hi ha ningú com ells,
i mai n'hi hago a fardells,
dis-los-ho i no te'n rigos.

Los camins del desencant
me los sé amb tos ulls tancats:
se comencen caminant
sense por amb los ulls tancats.

No et faços la dona furra,
escolta'ls amb tres orelles.
Goita aquella com se'ls curra:
els adula i els fa ovelles.

Obre els ulls, que lo afamat
lo que vol es sucra el pot.
Si et promet donar-t'ho tot,
pren-li-ho per anticipat.

«Amb la seva corpòria impressionant, la gorra atrapant un cap orlat per un quants pèls velis i rossos, anava vocejant la carretera, fins que trobava en un revolt amb pujolet un delicat esmai que aixoplugava un safareig. S'estava allí uns moments mirant, no sé pas què.»

De Juneda a Borges Blanques
una corba pirillosa
feia nar tranques barranques.
Ara no res hi fa nosa.

S'obre a tots los vents,
la farinera de Gualda,
los llevants i los Ponents
sense forrellat ni balda.

A Granyena o Marimon,
a Butsènit o a Gardeny,
lo seny fa moure lo món
lo món fa perdre lo seny.

Tires per la carretera
deixes les torres enrere
i a la pujada primera
hi ha lo Secà de Sant Pere.

Los niuvols biavets biavets
los trobes a la llitera
que o piou poc a poquet
o piou amb banyots de fera.

Nem cap a Torrefarrera
passem lego per Corbins
mos ancenem una xera
i ens fotem los cargolins.

«El Sr. Plana era l'únic home de tot el barri que conservava aquest costum. Cap allà a les dues del migdia el veies passar, amb americana, perfectament empolainat, amb aquella delicadesa de gestos, la placidesa al rostre i una rosa resplendent i fresca a la mà. La duia a la seva dona... Aquell gest es va allargar anys i anys. Repetint-se idèntic, feia somniar en un amor que no era d'aquell barri... Fins que algú va posar de moda la festa de Sant Jordi...»

L'amor és la malaltia
més rara de tot lo món.
Lo ex-malalt que la tinia
la busca per tot lo món.

Los teus ulls i los meus llavis
semblen lo ferro i lo iman
que quan los uns van avant
los altres se posen savis.

T'estimo tan tan endins
que no tinc por de la por
ni dels límits o els confins
més desconeguts del jo.

Lo caldero es torna negre
amb un foc massa excessiu,
que és lo foc que és més alegre,
però no lo foc més viu.

Les cançons de los mixons
son dolces i refinades
r'atxequen les imocions
i et vetllen les migdiades.

Lo vent i la pluja fan
un matrimoni de cine:
lo un la pren cada instant,
l'altra tot li ho andivine.

«De matí, a les hores de sol, apareixia una taca negra, petita, arrupida, eixuta, desnerida. De tan vella que era, la taca es desdibuixava en taques menors de color carn: unes mans esprimaixades com branquetes de fruiters hivernals, una cara pàl·lida que semblava sortida del pinzell de Modigliani. La taca era l'Antonietta, endolada, amb un mocador negre, al cap, que li feia un nus de falciot adormit a la gola.»

Lo floret i lo florit
són semblances ben llunyanes.
Lo floret és aixirit
lo florit du corc i canes.

Aquell se creu un figura
perquè ha lligit quatre coses,
jo he aulorat mils de roses
i els he donat sepultura.

Aquest mal és dimoníac.
Mos caldrà un exorcisme
ixtret de lo catecisme:
que és lo mal hipocondríac.

Astà tota empiocadeta!
No se mou ni se mourà.
Ai la vella padrineta
amb lo temps a dins la mà!

Tots tinim la papereta
i tots acudim a la rifa,
la venda sempre és secreta
i la mort a tots esnifa.

He agafat lo mal minjant,
contra ell no es pot fer re
més que jaure i nar esperant
que te minjo en un noré.

«El dia del meu matrimoni una de les dones grans de la família em va alliçonar... *La base dei matrimoni és aguantar, filleta* —em va xiuxiuejar com si allò fos un secret—. *Aguantar...* —repetí i em mirà com si jo no en tingués gaire d'aguante...—. *Tots els problemes, així i tot,* —rectificà— *se solucionen al llit...*»

Els teus pèls no te'ls depilos
amb la meua maquineta
d'afaitar, estimaeta,
que te'n sortiran a quilos.

Quella dona és una santa!
I quell atre un malparit.
Dormen a tocar de pit
i dingú no se n'ispanta.

La parenta s'obsessiona:
li agafen neures i angoixes
i té les entranyes moixes
quan li ve lo mal de dona.

Lo meu home és un patxot:
jeu com lo gos massa tip
deseguit es for un rot
i s'adorm en un dir rip.

Tas-te. Dixa-m'ho dir a mi:
Que ho tistificon los móns
que hem pujat fins lo Cadí
i hem baixat molt rovellons.

Lo meu home és un sinyor
no li pengen mai los forros
i després d'un bon fartó
se torca sempre los morros.

Fill, porta amb orgull les banyes
si la parenta ho fa bé.
I si no buscat la que
te la peli entre les canyes.

Dixa'm ja, no m'empudegos,
que tinc fenyà amb la canalla:
Tu em vas fer questos borregos.
T'haguessos fet una palla.

«I allavontes lo Carles Hac Mor
s'atxecà lo camall de los pantalons i vai
poder admirar la gràcia d'aquells mi-
tjons rojos, que no blaus ni vermells.
Di siguida me va dir que no ni tinien
cap de títol...»

Del cap isca i capisca
lo Carles Mor i la hac
que correm per l'autovisca
sense cotxe i sense tac.

És una cosa molt fonda?
dis: què és la profunditat?
És quan baixes amb la sonda
i lo nas lo tens tapat.

Aquesta lletra de sopes
m'ha ixcitat tant, l'ostiqueta!
que lo mugró de les popes
traspasa la jaqueteta.

Iscolta: cap poesia
no s'hi sint per lo carrer.
Los morts no lligixen re...
pas que ningú s'hi angunia!

«Quan la boira ens visitava, la ciutat desapareixia. I els ciutadans també. Fantasmals es movien en aparicions i desaparicions sobtades dins del cos rep-tant de la boira, que s'arrossegava in-dolent i sense pressa.»

L'esperit astà de dol
¿de l'ànima que me'n dies?
'Ai, xiqueta! ja fa dies
que dingú no veu lo sol.

La boira mos ha tapat
lo que mos és conegut
tot ha desapareixut
com si res no fos estat.

Un mes portem a les fosques,
amb lo cel catxifollat,
mos falta oli a les rosques
i un raig de sol al terrat.

Qui amb boira viure sap
sense veure ni on é
ni qui va ni qui li ve,
ben posat lo té, lo cap.

Ben posat lo té lo cap

Ben posat lo té lo cap

Ben posat lo té lo cap

Ben posat lo té lo cap

Ben posat lo té lo cap

Ben posat lo té lo cap

Ben posat lo té lo cap

Ben posat lo té lo cap

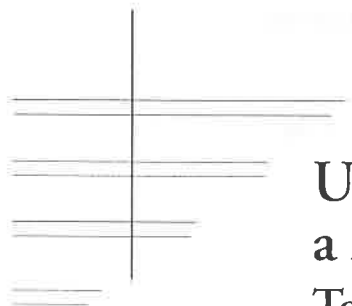
Ben posat lo té lo cap

Ben posat lo té lo cap

Ben posat lo té lo cap

Ben posat lo té lo cap

Ben posat lo té lo cap

Un cordial i heterogeni assaig a la fresca (utopia)

Tomeu Grau Fullana

Accèssit de Poesia Popular (Glosat)

Per enganar sa calor,
una vesprada d'estiu,
tengué lloc una reunió
amb gran participació
per un important motiu.

Sa cosa va començar
un vespre de lluna plena,
quan un pinsà s'aturà
retornant de festejar
de dalt des puig de n'Elena.

Després de llarga carrera
se posà, per fer un alè,
a un brancó d'etzerolera,
fent-hi una curta espera
on va quedà molt a pler.

Mentres allà descansava
un gran malaveig sentí.
Bé escoltava i escoltava.
Volent saber què passava
tot de pressa va partir.

Va trobar, ran d'una mata,
un nombrós estol de veïns
armant una serenata
per fer ses noces de plata
d'una colla de ratolins.

Mirant mirant afinà,
a s'entrada d'una tanca,
com una llebre i un ca
un estel feien volar
amb un filet de taranta.

Amb s'estel anunciaven
un assaig molt animat
a on tots ells s'esforçaven
i gran interès posaven
perquè sortís encertat.

Cinc dragons i un ratolí
ballaven una mateixa
amb un capsigrany fadrí
que per fer sonar un violí
emprava un bri de blat xeixa.

Es compàs molt bé marcaven
set ferrericos i un grí.
Gens ni una mica fallaven
perquè tots vuit s'engronsaven
asseguts a un balancí.

Un caragol passejava
per damunt una paret.
Sobre sa closca portava
un busqueret que cantava
sa cançó des *Trequetrec*.

XXIV PREMI DE POESIA POPULAR (GLOSAT)

En betzol ho suportava
i duia es cap ben dret;
endemés el se mirava
i com que li agradava
rient li feia s'ullet.

Un puput endormissat
cantussava peteneres.
No estava molt trempat
perquè s'havia posat
es gavatx tip de cireres.

També una mèrlera aspriva,
que és més negra que un carbó,
tota remolesta i viva
cantava com una diva
causant gran admiració.

Devers catorze falcies
deu pinsans i un rossinyol,
feien tantes "virgueries"
i tan grates melodies
que ensopiren un mussol.

Es moria de cantera
i es seu torn va demanà,
una bella cadernera,
que, damunt una figuera,
tot un recital donà.

Devuit passerells que estaven
a damunt una bardissa,
amb deu verderols formaven
un gran cor on tots cantaven
amb alegre piuladissa.

Tres aranyes geperudes
tocaven ses castanyetes.
Eren velles i garrudes
i estaven ben assegudes
per no poder estar dretes.

Eren es dos tamborers
un mostel i un eriçó.
No en sabien de demés,
però tocant amb excés
espanyaren es tambor.

Un vitrac i un teulader,
asseguts cul pla en terra,
feien un brillant paper
i se'n desfeien molt bé
rapinyant una guitarra.

Una sól-lera que estava
a un curucull d'ametller,
intervenir no gosava,
i na cleca s'ho mirava
perquè res sabia fer.

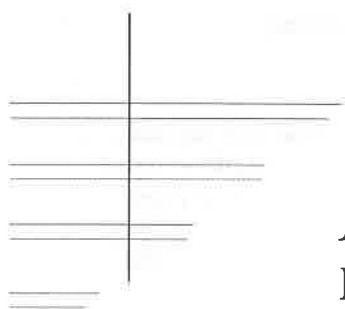
Sa batuta bé movia
un conill vestit de frac,
que amb singular mestria
aquell sarau dirigia
assegut damunt un mac.

Devers mitjanit seria
quan s'assaig se va acabà,
perquè ja s'estrevenia
que més d'un veí s'adormia
havent-lo que despertar.

Tots se donaren sa mà,
acordant que un altre dia
tornarien assajar;
i cadascú se'n tomà
cap al lloc d'on procedia.

I això fou sa vesprada
de tots aquests bons veïnats,
que, en part desinteressada,
passaren una vetlada
coralment agermanats.

Papilio Machaon

Francisca Aina Marcé Sabater

Rosa d'Or de Narració Curta

Glicgri Samsó es disposava a repartir els nectaris per dins l'hivernacle, quan el telèfon mòbil inicià un fragment de la simfonia número 40 de Mozart: *si, lala, si, lala, si, lala*, i, just al moment que sonava el *fa*, desbloquejà el teclat i contestà. El cridaven de la botiga d'animals. Li havien aconseguit ous de la *marpesia petreus* i la *marpesia marcella* i li pregaven que passàs a recollir-los. Ràpidament acabà d'impregnar els cotons amb la mescla vitalitzadora —aigua, sucre, mel i pol·len— i partí a cercar-los per tal d'ampliar la seva col·lecció de papallones.

Sempre que havia de rebre nous espècimens es mostrava molt impacient i nerviós, més que res per la incertesa de no saber si s'adaptarien bé als hàbitats que tan diligentment havia preparat. Desitjava que no trobassin res a faltar, que se sentissin com a ca seva, i, de fet, s'hi sentien. Els hivernacles resultaven força acollidors. Gliceri els havia dotat dels millors sistemes de climatització que havia trobat al mercat: calefacció per aire, irrigació per degoteig i humidificació per mitjà de brolladors i aspersors, tot controlat des d'un ordinador central. Davant tanta modernitat, els seus hostes no tenien cap problema d'adaptació: les metamorfosis es produïen sempre sense incidències. No obstant, per si de cas, Gliceri vigilava amb traça científica l'evolució de tot el procés: primer verificava amb una lupa que les erugues, minúscules i voraces, eixien de l'ou disposades a rosegar tot el fullam que els posava a l'abast, i després, quan ja havien crescut i estaven ben sadollades, comprovava el bon desenvolupament de les crisàlides. Tot ho anotava

a l'ordinador. Li interessava especialment analitzar els estadis nimfàtics de les erugues. Havia observat que algunes molt presumptuoses s'enrevoltellaven de forma magistral amb un vestit de seda, i unes altres més discretes i més maques mudaven de pell i l'endurien; però, durant setmanes o mesos —depenia de l'espècie—, totes, absolutament totes, quedaven immòbils, ben enganxades a qualsevol racó de l'hivernacle, mentre a l'interior de la cutícula es produïen uns canvis tan increïbles com meravellosos. No se'n podia avenir que uns animals tan lletjos esdevinguessin en poc temps els més bells de la creació, i tal prodigi l'obsessionava. Bé, en realitat l'obsessionava qualsevol procés metamòrfic que se li posàs a l'abast. Tenia, a més dels hivernacles, una petita bassa plena de calàpets i granotes dels quals també n'estudiava les mutacions. S'admirava de la naturalitat en què es produïen tots els canvis: la pèrdua de la coa, la respiració pulmonar, el creixement de les extremitats... tot h semblava prodigiós, però encara l'impressionava més una transformació que apareixia a multitud de llibres i que els estudiosos mai no havien pogut comprovar: era el pas de gripau a príncep feliç i gallard. Sospitava —perquè li havien explicat de petit— que això dels prínceps encantats només succeïa als contes. Sabia que era un desenllaç molt comú dins la literatura popular i que, més o manco, sempre passava el mateix: les princeses besaven les granotes, les granotes esdevenien joves alts i plantosos i les princeses s'hi casaven totes cofoies sense tenir en compte que durant una gran part de sa vida haguessin estat granotes fastigoses; però, molt encoratjat, confiava inútilment que algun dia, de sobte, un d'aquells batracis es convertís en una bella princesa i esdevingués la seva esposa. Per això, de tant en tant, s'apropava a la bassa amb el caçapapallones i agafava els calàpets menys esquius, els injectava una petita dosi d'estrògens, els embolcallava amb les dues mans de manera que només traguessin el capet per entre els polzes i llavors, amb gran delicadesa, com si no hagués fet res més en tota la vida, els besava just damunt el nas. Esperava uns segons que es produís la mutació, però en obrir les mans, els pobres calàpets fugien espaordits i mig estormiats. Glicerí, tot decebut, pensava que potser s'havia errat en la dosi i es proposava tornar-ho a provar en una altra ocasió.

Bé, doncs, obsessionat com estava amb les metamorfosis, Glicerí intentava trobar una explicació coherent per a cada una d'elles, fins i tot per a les més absurdes, especialment les que apareixien a les pel·lícules i als llibres de ciència-ficció. La de l'home mosca, per exemple, creia que era fàcil d'entendre: l'insecte s'introduïa de casualitat dins la cabina de transmissió de matèria, i llavors, quan s'hi ficava el científic, es produïa una barreja d'essències, la qual cosa originava un

vertader monstre llefiscós, meitat home, meitat mosca. Tot molt senzill, no obstant com que el científic no explicava el mecanisme de la cabina, l'exemple no li era útil per aconseguir els seus objectius; la transmutació dels licàntrops també la trobava interessant: la mossegada d'una bèstia contagiava una rara malaltia, però no era suficient per manifestar-ne els símptomes. Calia abans sentir al cos durant el pleniluni el frec dels raigs selenites i llavors l'infestat sofria un hirsutisme accelerat acompanyat d'un dolorós escruixir d'ossos que l'obligaven a udolar cara a la Lluna transformat ja en un llop sanguinari; la mutació de Jekyll en Hide també semblava prou clara: la formula rogenca descoberta per Jekyll era la causa de les seves transformacions sicofisiològiques. A Glicerí li hagués encantat conèixer els components d'aquell rar beuratge vaporós per així poder modificar-lo i experimentar en ell mateix certes variacions corporals que li permetessin adquirir un semblant més plantós, però Stevenson tampoc no especificava res, i, als crítics, la formula els preocupava molt poc, només es fixaven en el sentit parabòlic del relat i en la dualitat bé-mal, res essencial. Això a Glicerí no el motivava en absolut. A ell li agradava analitzar els fets concrets, res d'interpretacions subjectives. Atenia sols al sentit literal de les narracions. Total que, després de llegir molts llibres relacionats amb el tema, havia arribat a la conclusió que tanmateix no trobaria en aquestes històries cap descripció minuciosa de base científica prou fiable, i això l'exasperava. El comte Dràcula, la dona pantera, l'home aranya, Superman... totes resultaven històries força interessants però imprecises. En començava a estar una mica fart de tants coverbos. A més, la gran quantitat de desbarats que estava obligat a veure i llegir el desbordava. Malgrat tot, volia posar-se al dia. Sabia que a vegades l'explicació resultava totalment il·lògica i incongruent com per exemple les estranyes evolucions dels pokémons i les mutacions estrambòtiques dels Powers Rangers. Eren vertaderes aberracions, però calia tenir-les en compte. No obstant preferia mirar els documentals que feien a TV2: estava al corrent de les clonacions de les ovelles, i l'aclariment del genoma humà el feia creure en la possibilitat d'unes promptes mutacions. Creia que ben aviat la ciència seria capaç, de crear híbrids d'espècies totalment diferenciades i això l'esperançava. En les hores lliures que li permetien els hivernacles i les basses de granotes, acudia a certes tertúlies pseudo-culturals que setmanalment es realitzaven al seu barri. Glatia quan algú, en les converses, s'interessava pels seus animalons mutants. Tot d'una els ulls li començaven a espirejar i era capaç d'estar-se hores i hores parlant-ne. Al final, de pur avorriment, tothom el defugia. Però no sempre fou així. Durant mols d'anys havia exercit com a professor de literatura en un institut i era respectat per tots els companys i alumnes. A poc a poc les dèries li trastocaren l'enteniment, començà

a descuidar la seva tasca com a educador i es dedicà a explicar les seves experiències amb les papallones i els batracis. El claustre en una reunió extraordinària opinà que era convenient retirar-lo temporalment de la docència i la Conselleria ho trobà oportú i necessari. Glicerí en cap moment perdé l'interès per la lectura. Tenia una bona selecció de contes que rellegia constantment. Cada vegada hi descobria quelcom que li havia passat desapercebut en anteriors lectures. Dins els catalans n'hi havia un, *El riu i la barca*, que li encantava: Tractava d'un home que remava enmig d'un llac i, de sobte, es convertia en un peix. El procés de transició mamífer-teleosti ho trobava genial i l'ambient misteriós que rodejava l'escena, magnífic. Per suposat, resultava poc explícit quan al tema que l'encativava — encara no havia trobat cap autor capaç d'explicar els processos metamòrfics dels personatges—. Sentia una especial predilecció, però, per un autor txec, en concret per un conte que no acabava d'entendre i que l'havia condemnat a infinites nits d'insomni. Era el que més s'apropava a l'experiment que pretenia realitzar. Es tractava de *La metamorfosi*. L'empipava moltíssim que mai ningú no s'hagués atrevit a exposar clarament com es produïren els canvis de Gregori Samsa, com passà de ser humà a ser insecte. Ell ho havia intentat esbrinar dotzenes de vegades i, no hi trobava cap indici que l'ajudàs a resoldre l'enigma: no hi apareixia cap fada ni cap bruixa amb poders sobrenaturals, no hi havia màgia pel mig, no hi havia ous, ni tampoc sistemes hormonals de mutació. Resultava tot massa confús i a la vegada massa simple, i de tant simple, desconcertant. Pensava que els grans crítics havien renunciat a esbrinar-ho perquè eren incapaços d'aclarir-ho. Ell no hi volia renunciar de cap manera. Era una qüestió que duia clavada entre cella i cella. Per això cada vespre abans d'adormir-se reanalitzava el conte de principi a fi. Creia que, sens dubte, un dia trobaria la clau del secret. En algun lloc de la narració hi devia haver alguna pista que explicàs les fases de transició: les erugues, les nimfes, les crisàlides... o el que fos. Kafka era massa bo com per oblidar certs detalls, i, si d'entrada afirmava que el personatge principal, un dia, després de dormir intranquil, es despertà convertir en un insecte monstruós, era, sens dubte, perquè ens volia ocultar el secret. El més lògic hauria estat explicitar què va passar durant aquella nit i no deixar tothom desconcertat. Com una persona normal i corrent pot convertir-se en un insecte? Doncs hi ha moltes maneres, només n'havia de triar una. Però no, ell... mutis, i encara per empenyar més i embullar la troca, no especificava de quin insecte es tractava, Glicerí —igual que la majoria de lectors— creia que era un coleòpter, però, amb l'ambigüitat descriptiva de Kafka, li resultava impossible concloure a quin es referia en concret. Encertar entre tres-centes mil espècies resultava prou difícil. Ara bé, una cosa quedava clara: no podia

ser un escarabat volador. Ho demostrava el fet que en cap moment Gregori Samsa no intentà volar, només pujar per les parets. Era de suposar que devia ser un *brachinus* o una *cincindela*. De totes maneres hi havia una cosa que no encaixava gaire: Kafka deia que tenia innumerables potes, i potser es devia haver equivocat. Hauria d'haver concretat més, hauria d'haver dit que tenia sis potes. Els insectes només tenen sis potes, i si era cert que Samsa havia esdevingut un insecte, doncs només podia tenir sis potes, i sis potes són molt fàcils de comptar: una, dues, tres, quatre, cinc i sis. Molt agitat, Glicerí les recomptava entre somnis i es queixava davant el seu gran mestre de la manca de precisió: "Sis, només sis. Ho entens Franz? Només sis, o potser t'equivocares? Potser Samsa era un miriàpode i no ho sabies? potser creares amb ell un animal nou?" Mentre, tot sulfurat, l'increpava, sobtadament sorgia de darrera la porta un monstre molt negre semblant al *geotrupes stercorosus* i l'impregnava d'una bava gelatinosa àcida que el deixava enganxat al llit. Regirat pels malsons s'incorporava suorós i es palpinyava les extremitats: una, dues, tres, quatre. Sempre eren quatre. Llavors bufava complagut i es meravellava d'encara ésser humà. Tenia clar que, si ell s'hagués hagut de transformar en escarabat, mai no s'hauria convertit eni una *cicindela campestris*, ni tampoc en una estúpida cuca molla. Eren espècies massa lletges. Segurament hauria triat un escarabat ben lluent, el *plusiotis resplendens* per exemple, aquest sí que era maco, totalment daurat com el de Poe, però més lleuger i menys complex. Ho tenia ben clar, s'ho havia rumiat moltes vegades i, si no hagués estat enderiat amb les papallones, no li hauria importat metamorfosejar-se en *plusiotis*, però mai eri *cicindela*. Tanmateix no acabava d'entendre per què punyetes Kafka no havia volgut descriure el procés metamòrfic del coleòpter? Estava intrigadíssim, fins i tot, anys enrera, havia basat la seva tesi doctoral en aquest tema. L'havia titulada *La fase nimfàtica de Gregori Samsa*. Els del tribunal, els molt cretins, mai no li acceptaren. Li digueren que no es basava en una obra d'un autor espanyol i que més que una tesi eren un caramull d'hipòtesis improbables que no venien al cas. D'aquesta manera començà a desanimar-se i a desinteressar-se del món de la literatura. Es capficà cada vegada més en els seus animalons. Les classes li començaren a produir fàstic, principalment pel fet que els alumnes se'l prenién a broma i ironitzaven sobre les seves teories estrafolàries. Caigué en contínues depressions i, a la fi, quan aconseguí la baixa per incapacitat laboral, recobrà una mica l'ànim. La cria de lepidòpters i amfibis es convertí en la seva principal i única distracció, i, per suposat, li agraí als metges tanta generositat. Ara mentre es dirigia cap a la botiga d'animals, recordava la darrera visita al psiquiàtric. El doctor Serra li havia expli-

cat que es trobava molt millor, i, com que les paranoies s'havien ralentitzat una mica, li pensava rebaixar la dosi de pastilles. Ell, molt eufòric, deixà de prendre-les de cop. Estava convençut que no patia cap malaltia i, malgrat que havia intentat convèncer tots els psiquiatres del seu bon seny, mai no li havien fet gens de cas. Els argumentava que el fet que li agradassin les papallones i que volgués imitar-les no eren motius suficients com per sostreure'1 de la societat, que aquestes cabòries li venien d'enrera, que el seu padrí ja fou un gran col·leccionista de lepidòpters i que ell no feia altra cosa que seguir amb la tradició. Sempre matisava però, que hi havia una petita diferència entre ell i el padrí: el padrí col·leccionava papallones mortes i ell les criava en hivernacles per contemplar-ne la bellesa en moviment. Gaudia de mirar-les i cuidar-les, i darrerament només vivia per a elles. Considerava que eren admirables i precioses, i aquest fet li produïa una enveja enverinada. La natura amb ell no havia estat gens generosa. L'havia dotat d'un cúmul de defectes que el feien indesitjable als ulls de la societat del cos Danone: l'havia fet escarransit, geperut, ratat, miop, i amb un nas que semblava extret del famós sonet de Quevedo. Degut a la seva lletjor, des de feia anys intentava imitar la delicadesa d'aquests animalons.

El seu padrí també havia estat un home lleig. A més d'uns gens desastrosos i la dèria per les papallones, li deixà així mateix una petita herència. El dia que el notari el cità per llegir el testament, Glicerí es veié gratament recompensat per totes les hores gastades rera ell i rera les papallones: li havia llegat les valuoses joies amb incrustacions de *Morpho cypris* i la fabulosa col·lecció de lepidòpters, a més d'uns quants estalvis del banc que li varen permetre adquirir un solar on hi construï els tres hivernacles que posseïa: un per a espècies de la regió neotropical, que sens dubte creia que eren les més boniques; un per a papallones de la regió paleàrtica; i un altre exclusivament per a la *papilio machaon*. La *papilio machaon*, dita vulgarment *rei*, era la seva preferida. També la del padrí. Li encantava la moderació de les crisàlides i la majestuositat de l'adult. A més la *machaon* tenia l'avantatge d'un fàcil sustent —la ruda escassejava una mica, però el fonoll ho trobaves per tot arreu—. I precisament, l'aprovisionament de les espècies li havia representat sempre un problema greu. Anys enrera, per solventar-lo s'havia comprat una gran càmera frigorífica on hi emmagatzemava els vegetals que necessitava per a la subsistència de les erugues: fulles d'alzina, d'arbocera, de morera, d'eucaliptus, crasulàcees, gramínees, lleguminoses, rosàcees, violetes... Per suposat, sempre era plena. Tenia per costum no adquirir cap papallona de la qual no pogués garantir-ne el sustent de les larves. Coneixia exactament els llocs on havia d'anar per trobar

l'aliment específic per a cada espècie. A més, cada dia s'ocupava de ressemmbrar els hivernacles d'umbel·líferes i passiflora, així les papallones no s'enyoraven dels seus arbusts predilectes. Però Glicerí sí que s'enyorava, Glicerí enyorava el padrí. Ell li havia ensenyat tot el que sabia sobre papallones i, com que també havia estat obsessionat amb el tema dels lepidòpters, els metges durant anys l'havien atipat de pastilles. De jove fou un gran aventurer, un explorador romàntic que s'extasiava davant els paisatges i badocava per entre les selves sortejant perills infranquejables. En un dels seus viatges per Sudamèrica tingué l'honor de conèixer sir Arthur Twidle, gran col·leccionista d'insectes i autor d'un tractat sobre papallones tropicals. Fou ell qui l'inicià en el col·leccionisme i qui li ensenyà a admirar-les. Junts recorregueren una petita part de la selva amazònica fins a adquirir multitud d'espècies raríssimes. Ambdós, com a les pel·lícules, trespasaren desorientats per entre espesses vegetacions. Vestien botes i capell d'explorador i, com a única arma, un caçapapallones a les mans. Arthur Twidle, sempre a davant amb passos sigil·losos, li ensenyà com caçar-les i com dissecar-les i, en tornar a Mallorca, el padrí Glicerí s'erigí com l'únic col·leccionista de papallones de l'illa. Anys després, quan el cap li trabucà, començà a passar llargues temporades dins del manicomi, però tot d'una que se li aclaria un poc l'enteniment el retornaven cap a casa i llavors tot lo dia encalçava papallones per tots els racons de l'habítacle. Arribà un dia que Glicerí Samsó, nét, encarregat de seguir-lo en les peripècies, s'engrescà tant com ell i cercà per dins les golfes les antigues vestimentes d'explorador. Li proporcionà tots els ormeigs necessaris per reprendre les aventures i ambdós començaren a deambular diàriament per entre camps de naps a la recerca de la papallona de la col, la *pietis bressicae*, matisava el padrí —calia dir sempre el nom científic—, però, si tenien sort, de vegades, entre algunes rudes i fonolls, topaven la *papilio machaon* i llavors, al padrí se li encenien els ulls i esperitat per l'alegria iniciava un procés delicadíssim: Es dirigia sigil·lós cap a l'insecte, subjectava el caçapapallones amb fermesa i feia un gir ràpid que li permetia plegar el sac sobre sí mateix. Dins la xarxa la papallona aletejava una mica i perdia la polsina, però ell destrament la paralizzava i, amb una lleugera pressió del polze i l'índex sobre el tòrax, la matava. Després la ficava dins un pot de vidre amb un cotonet impregnat de cloroform que duia a la butxaca i quan ja eren a ca seva la clavava damunt un suro amb una agulla de cap blanc. Delicadament amb unes pinces li estenia les ales i amb una xeringa diminuta li injectava amoníac al tòrax Per tal d'ablanir les articulacions. Finalment la deixava assecar durant tres o quatre dies i preparava l'etiqueta corresponent amb lletres daurades i perfectes: *papilio machon*, 12 de maig de 19 78,

hort de son Molins, Glicerí Samsó Suau. Les arrengherava totes en capses de fusta i tapadora de vidre llestes per a l'exposició, després les esquitxava amb paradiclorbenzè perquè els petits insectes no fessin malbé les captures i les penjava a les parets de tota la casa. Un dia de primavera en Glicerí el trobà mort dins el seu quartet. S'havia begut una botella d'aquest verí i s'havia tancat dins una vitrina. Tenia vuitanta anys i Glicerí disset.

Ara, en veure a la botiga una gran col·lecció de *machaons*, li vengué a la memòria la imatge esgarrifosa, el matí en què el trobà dins la vitrina tota folrada d'ales de *machaon*, el cap recolzat al vidre, els ulls desorbitats i una ganyota de sofriment inconfusible. Havia tengut temps de córrer la vidriera i posar els braços dins dues argolles a fi que li quedassin en creu. No va preveure els espasmes ni els vòmits. Glicerí encara no ha oblidat aquell rostre desencaixat ni la fetor insuportable. El jove de la botiga li allargà dues branques de moràcees infectades d'ous de *marpesia*. Glicerí content de la nova adquisició, tot d'una les dugué cap a l'hivernacle de la regió neotropical i les col·locà vora les moràcees que havia sembrat feia algunes setmanes. Pensà que les *marcelles* serien precioses i que potser fins i tot, si l'experiment fallàs, seria possible fer un híbrid amb la *papilio machaon*. El jove de la botiga també li proporcionà restes d'erugues i crisàlides *machaon*. Feia sis anys que les hi enviaven des de diferents ciutats i ell les emmagatzemava dins alfàbies. Pensà que potser ara ja en tenia la quantitat suficient i era el moment adequat per realitzar el pas transcendental. Per això, en arribar a ca seva, ho posà tot dins una olla amb aigua i ho féu bullir fins que pràcticament es dissolgué, després hi ficà dintre un sac de seda i deixà que s'amaràs de la bullidura. El sendemà, quan el sac estava sec es despullà, s'untà to el cos de la decocció i s'injectà sota la pell algunes dosis hormonals d'erugues *machaon* furtades d'un laboratori d'entomologia de París. Menjà dues branques de fonoll —feia dos mesos que s'alimentava exclusivament d'aquesta umbel·lífera— i s'empassà dos vàliums. S'enfilà a dalt d'una escala amb el sac, el mòbil —per si de cas—, una agulla i fil de seda. S'hi aficà i cosí l'obertura per tal de quedar-hi ben tancat. Clavà el sac a un ganxo que penjava d'una vigueta de ferro i amb una sacsejada enretirà l'escala. Quedà en posició fetal. Va gronxar-se una bona estona en un rar estat de placidesa i s'adormí. Mentre ho feia veié bilions de flors que entapissaven la terra, carpels sucosos, nèctars mel·líflus, estams gegantins, anteres que explotaven i espargien la seva essència per l'univers, abrils infinits tintats de groc i saur, umbel·les simples, umbel·les compostes, camps i més camps de ruda... S'adonà de sobte que una gran tempesta de fulles assotava les galàxies i un forat negre el xuclava cap a un

PREMIS CASTELLITX 2002

pistil immens. Per l'espai velejaven pètals virolats com ales de papallona... Enmig de totes les coloraines flairà aromes d'aquenís anísics i quedà profundament adormit. Estava convençut que en despertar seria la *papilio machaon* més grossa i més bella del món.

Tan sols si és esctrictament necessari

Miquel Àngel Vidal i Pons

Accèssit de Narració Curta

Anava cap a Ciutat. La carretera esdevenia una franja humida d'asfalt enteranyinada per una boirina palma A mesura que avançava es féu més compacta, més densa. A les voreres, formes imprecises s'anegaven en la boira espessa de la matinada. Semblava un naufragi: com si la bromada hagués inundat els camps i només sobresortissin, entre les ones de cotó, els braços nus i torturats dels arbres, les teulades rogenques de les cases i fragments de camins engolits. En la pantalla grisenca, difuminada, que emmarcava el cristall, apareixien espectrals els llums dels cotxes amb els quals es creuava. A poc a poc, en aixecar-se el vent, el tel blanc s'anà esfilagarsant i la claror proveí els perfils de forma fins que recuperaren el seu aspecte habitual. Veié, al fons, com treia el cap la ciutat: una massa atapeïda i cendrosa d'edificis que es retallava en la claror primerenca de l'alba.

Duia encesos els fars antiboira i conduïa amb precaució. Com cada matí. Escoltava la ràdio. A les notícies digueren que dos dels supervivents a l'atemptat de les torres bessones havien mort en un accident aeri. Dos mesos després de la tragèdia, l'avió que els havia de portar a Santo Domingo, tot just enlairar-se, havia caigut en picat sobre un barri residencial de Nova York.

«Així de puta és la vida», va pensar.

Aquesta expressió l'havia repetida moltes vegades a les darreres setmanes. Des que va ocórrer l'accident de na Blanca. Tothom l'anomenava així: l'accident. Malgrat que ell sabia que no havia estat cap accident. La primera persona que li va dir fou n'Alexandre, que arribà tot just quan acabaven d'emportar-se-la al quiròfan.

—Ha estat una vertadera desgràcia.

—Què? —va demanar perplex, com si encara no fos conscient del que havia esdevingut.

—Na Blanca. L'accident de na Blanca.

I ell va quedar atabalat. Fou com si aquelles paraules tenguessin l'efecte de remoure els pòsits de la consciència i li semblà retornar a l'escena viscuda dotze anys enrere, quan n'Andreu s'ofegà a la piscina, N'Alexandre, el cunyat, li havia dit exactament les mateixes paraules.

—Ha estat una vertadera desgràcia.

Però l'altre cop no va poder respondre. Tan sols va poder plorar. Plorar com un nin, amb un somicoi travat, agònic, ple de gemecs i espasmes. Aleshores, en copsar que el dolor era un territori inabastable, sense fronteres ni límits, va aturar de sobte i el va guanyar l'angoixa. Una angoixa fosca, punxant, glaçada. Hauria volgut plorar nit i dia sense aturar-se, fins a tenir la cara inflada, fins a esclatar, però es va quedar eixut. Com el seu cor.

—Quants d'anys tenia? —el guàrdia civil rabassut, que amb l'índex es gratava un bigoti esclarissat, l'escrutava com si ell hagués estat el culpable. Ho era? El cos del nin estava cobert amb una manta de color marró. Pensà que a les pel·lícules sempre tapaven els cadàvers amb un llençol blanc, però qualcú l'havia cobert amb la manta. Devia ser el primer que havien trobat dins la casa. El jutge encara no havia arribat per ordenar l'aixecament del cadàver.

—Sis anys —va sentir que responia la seva veu, encara que no era conscient d'haver articulat cap mot. Com si la veu no hagués sortit del seu interior sinó d'algú que estigués a esquena seva; tanmateix no hi havia ningú rere seu.

—I nedava sol a la piscina?

La seva dona també li havia demanat.

—Què feia sol? Per què no estaves amb ell?

No podia dir la veritat. Va improvisar una mentida. Quan començà a parlar, na Blanca esclatà en plors i xiscles. Hagueren de donar-li un calmant. Udolà fins a quedar-se dormida.

Dormida com ara. Però ara tenia els ulls oberts i la mirada perduda, extraviada. El seu cervell dormia, però el seu cos seguia funcionant. Inert, buit, però funcionava. Com un rellotge enterrat sota l'arena.

A la ràdio avisaven que s'havia decretat l'alerta màxima per la tarda d'avui i durant els dos propers dies. Es convidava a tenir precaució i insistien en les recomanacions de la Conselleria d'Interior davant el temporal que s'apropava. S'aconsellava no conduir ni sortir de casa si no era estrictament necessari. Pensar en l'alerta li va permetre deixar enrere per una estona tan dolorosos records. Fou com si hagués estat davall l'aigua aguantant la respiració i, de sobte, pogués sortir a l'exterior. Alenava agitadament i agafava aire perquè sabia que aviat hauria de tornar a capbussar-se. La treva no duraria massa.

Havia entrat dins els carrers de ciutat. El trànsit era espès, feixuc. Massa cotxes, massa soroll. Se sentia aclaparat. Entre les fileres d'edificis tan sols es veia un triangle de cel. Un cel clar, blau i net que no pareixia anunciar la maltempsada de la qual informava la ràdio. S'havia aixecat un vent fort de tramuntana, però aquest era l'únic símptoma, mínim, que podia fer preveure la tempesta. Estava arribant a l'hospital, un edifici rectangular de set plantes. La façana era d'un blanc estantís, tatxonada per la uniformitat de les finestres de vidre que, encastades en set línies idèntiques, una per cada planta, palesaven la quadrícula de les cambres. A la cinc-cents tretze hi estava na Blanca.

Fou en sortir d'aquell mateix hospital, feia devers tres anys, quan ella li va dir allò. A prop del lloc on ara aparcava. Havien anat a veure el seu padastre. Havia patit una embòlia al cervell. Es trobava en fase terminal. Estava ajagut al llit inconscient, sense moure's, com un vegetal. Feia un mes que estava així i encara podia aguantar-ne dos o tres més. Els metges no ho sabien, depenia de la resistència del cos. Tenia un aspecte deplorable estès dins el llit, bavejant, amb la mirada perduda i completament immòbil, semblava una pellerofa sense ànima. Blanca no li va treure els ulls de sobre durant els deu minuts que romangueren a la cambra.

—Si a mi em passa el mateix, no em deixis viure, per favor.

Ho havia dit sense reflexionar. És cert que li digué en un to peremptori, com un prec, però estava segur que no ho havia rumiat. Ho amollà així, pel boc gros,

igual que si hagués dit que en morir preferia que la incinerassin en lloc d'enterrar-la, però li mancava convenciment, com deixant-ho al criteri de qui es trobàs en la situació d'haver de decidir. Estava ressentida contra aquell home que s'havia aprofitat de la feblesa de la mare quan va quedar vídua, i veure'l així, derrotat, inerm, devia produir-li satisfacció i repugnància alhora: les seves paraules no eren més que el reflex del contrast entre la compassió i el ressentiment. De fet, com si no hagués dit res, canvià de tema i es posà a parlar del fill. D'en Pau. De n'Andreu feia molt de temps que no en parlaven. Tots dos procuraven evitar-ho. Els feia mai.

—Ahir va insultar una professora.

—Per quin motiu?

—Com que per quin motiu? No importa el motiu. No pot insultar una persona major. I menys a la seva professora.

—Són coses de l'edat, dona.

—Ah, sí? Tu les feies aquestes coses a la seva edat?

—No, dona, però els temps han canviat.

—Sempre el disculpes i el consents. Abans també ho feies amb n'Andreu.

—Sabia nedar?

—Sí, el dúiem a cursets de natació des dels quatre anys.

—I quina pot ser la causa que s'hagi ofegat?

Si el risc de tempesta augmentava a mitja tarda li convenia no enredar-se gaire. Avui tenia el dia lliure i havia pensat passar-lo al seu costat, però amb l'amenaça del temporal, seria millor tornar d'hora. Havien recomanat a la gent que no conduís ni sortís de casa. Després de dinar se'n tornaria al poble. I demà i passat demà, ja veuríem. Dependria de com evolucionàs el temps.

Després d'aparcar el cotxe es va dirigir cap a l'entrada. Les dues primeres setmanes hi va quedar a dormir. Fins que n'Alexandre el va convèncer que era inútil. Millor que se n'anàs a casa i estigués amb en Pau, que el necessitava més. També havia deixat d'anar a treballar durant alguns dies per estar vora ella, amb l'esperança que es recuperàs, però quan al director de la Biblioteca se li acabà la llàstima per la seva lamentable situació, va haver de tornar a la feina. Tanmateix fou un al·lè. Fer feina l'alliberava momentàniament d'aquell malson. Li agradava

estar atrafegat, catalogar, fer fitxes, anar a cercar llibres amunt i avall; així, si més no, tenia poc temps per pensar. Pensar era recordar. I recordar, dolor.

Els primers símptomes que na Blanca havia perdut una mica el seny, la noció de la realitat, s'evidenciaren poc abans de l'accident. Un vespre de trons i llamps, es despertà sobresaltada, i ell, mig adormit, li demanà què passava. Na Blanca contestà que havia sentit plorar n'Andreu.

—Què feia vostè a casa mentre el nin estava sol?

Li havia demanat el guàrdia civil, o era ell qui s'ho havia imaginat? No n'estava segur. Recordava perfectament els gestos d'incredulitat, les mirades acusadores, i fins i tot la taca d'oli que duia vora el tercer botó de la guerrera i que el féu pensar, per l'alè, que acabava de berenar d'un entrepà de tonyina, i en canvi de l'interrogatori, de la cadena de preguntes que li féu fins a marejar-lo, només en tenia una vaga, una imprecisa noció. No obstant, el sentiment de culpa es mantenia intacte, no havia minvat en tots aquests anys. Durant tant de temps s'havia sentit culpable de la mort de n'Andreu que havia arribat a fer crosta, però ara amb l'accident de na Blanca —sí, ell també li deia així— la ferida s'havia tomat a encetar.

—No hi ha res a fer, els metges estan cansats de repetir-t'ho —li va dir n'Alexandre.

Alexandre era el germanastre de Blanca. Quan la mare es va quedar vídua, Joan, el soci de l'empresa constructora del pare occit, aprofità el mal tràngol per guanyar-se la confiança de la vídua. Després l'afalagà fins a convèncer-la que la millor solució per ambdós era el matrimoni. Ell deia que sempre, des que la va conèixer, n'havia estat enamorat, però Blanca creia que es tractava d'una qüestió de negocis: com que la mare no volia vendre la part de l'empresa que havia heretat, l'única manera d'apropriar-s'ho tot, era casar-s'hi. El cert és que fou un matrimoni plàcid i ben avingut, i tanmateix Blanca sempre va suposar que mentien: ell feia veure que l'estimava per interès, i ella per no reconèixer el seu error. Varen tenir un fill, n'Alexandre, un any i mig després d'haver-se casat. No en pogueren tenir més perquè el part es va complicar i, després de donar a llum, a la seva mare hagueren d'extirpar-li la matriu.

—No la puc deixar sola. Sé que en Pau em necessita, però ella també.

—Però si no n'és conscient de res.

—No importa, he d'estar al seu costat. L'estim. No puc deixar-la com vaig fer amb n'Andreu.

—Sé que no es fàcil per a vostè, però la meva obligació és fer-li totes aquestes preguntes.

—I no poden emportar-se'l? No vull que la meva dona el vegi així.

—Em sap greu però fins que no arribi el jutge i ordeni l'aixecament del cadàver, no hi ha res a fer.

El cadàver. El fill. El seu fill. Ofegat. Mort. Havien construït la maleïda piscina aquell mateix estiu. Després de la desgràcia no hi havien tornat a nedar. La buidaren d'aigua, feren omplir el clot de terra i el cobriren amb un pulcre enrajolat. Tanmateix quan hi caminava per sobre, no podia llevar-se del cap la imatge del cos de n'Andreu immòbil, amb els braços en creu, boca avall, en el fons de la piscina.

Mentre recorria els passadissos amb llum artificial, li envestí la forta olor a desinfectant, a clos, que fan els hospitals. Una olor peculiar, densa, que li desagradava: li feia pensar en els malalts que hi havia rere cada porta. Era un pensament que el desassossegava: a cada cambra hi havia una persona que havia viscut i havia estat sana i que ara, de sobte, es trobava arraconada en aquell món migrat, reduït, fet tan sols pels malalts. I totes, d'una manera o altra, sofrien. Hi havia tan de patiment acumulat rere cada porta que li costava avançar.

Els primers dies, quan recordava allò que na Blanca li havia dit feia devers tres anys a la sortida de l'hospital, ho rebutjava de pla, com havia fet aleshores. Ella li havia pregat que no la deixàs viure si li esqueia una cosa semblant a la del padastre. Després parlaren d'en Pau, que ja els començava a donar força maldecaps. Sense adonar-se ella al·ludí n'Andreu. Quan va ser conscient del perill que hi havia si s'endinsava en les presons obscures del record, tornà a insistir que no li permetés seguir amb vida si arribava a trobar-se en aquella situació.

—I què vols que faci?

—No em deixis viure.

—Això seria un assassinat.

—No. Què dius ara? Seria un acte de pietat.

—No diguis bogeries.

—I no ha sentit cap renou estrany?

—No, senyor, cap.

—Qui ha trobat el cadàver?

—Jo.

Va mentir.

Què pretenia aquell home? Havia estat un accident. El nin devia haver relliscat i es va colpejar el cap abans de caure a la piscina. Degué quedar inconscient i es va ofegar. Un accident. Com el de na Blanca. Discutiren i ella va caure. Va caure? Pareixia que només havia estat un fort cop al caire de marbre del fregador. Havia quedat asseguda amb una clapa de sang al clatell. Quan va intentar reanimar-la, va tombar i va quedar estesa amb els ulls oberts. Va procurar tornar-la en si, però res. Estava rígida, com a morta, però comprovà que el cor li bategava. No es movia, fins i tot pareixia que no respirava; l'únic viu eren els ulls: el fitaven. Era una mirada freda, fixa, impertorbable. Com una acusació.

Els dos accidents, els dos fets conflüïen com dues línies que haguessin anat paral·leles i, en un moment determinat, convergissin. Potser era això e] que ella volia. Que es tornàs a sentir culpable. Per què li havia dit que si quedava en coma no la deixàs viure? Com havia pogut intuir que li passaria? Pot una persona veure reflectit en una altra el seu esdevenidor com a ella li va ocórrer en veure el seu padastre? No sabia què contestar a aquelles preguntes que ara el deixaven tan atabalat. Potser tot era fruit de la casualitat. La vida és un llarg joc de causes i efectes imprevisibles, inesperats. I tanmateix sembla que ella ho esperava, ho sabia. Com devia saber el que havia passat el dia que n'Andreu s'ofegà. I malgrat tot havia callat durant aquells dotze anys.

En Pau no devia haver sentit els avisos d'alerta. Suposava que avui tornaria a casa d'hora, però no ho sabia cert. Darrerament arribava quan volia. Des que tengueren l'enfrontament. Fou un dissabte. Es presentà completament ebri a les sis de la matinada. I ell, que no havia pogut dormir de preocupació, li demanà enfadat si li pareixia correcte que un al·lot de setze anys arribàs gat a casa a aquelles hores; en Pau, en lloc de disculpar-se, començà a escridassar-lo i l'amenaçà que si continuava fent-li els comptes se n'aniria de casa. Va sentir ganes de creuar-li la cara, però es va contenir. Sempre s'havia contingut. Després de la mort de n'Andreu l'havia consentit massa a aquell fill que els quedava. Na Blanca tenia raó, però ara ja no hi podia fer res. Només aguantar. Evitar en la mesura possible

una ruptura que el privaria de l'únic fill que tenia, de l'única persona que l'ancorava a aquest món després de l'accident de la seva esposa. Sí, potser no tornaria d'hora a casa i ell es cruixiria de passar pena. Havien dit que hi havia perill, que convenia no sortir de casa si no era estrictament necessari. Es demanà què era necessari en aquesta vida. Tot sembla contingent. Va recordar Mersault, el protagonista de *L'estranger*, i per un moment s'hi sentí identificat.

Na Blanca havia fet algunes rareses darrerament. Eren petites coses impròpies d'una persona ordenada i sistemàtica com ella: oblidar les claus al pany, deixar l'escurada sense fer, confondre les monedes, repetir les coses una vegada i altra... Però ell no li va donar gaire importància. No n'hi va donar fins que començà a despertar-se de matinada dient que sentia plorar n'Andreu a l'altra habitació. El cop definitiu fou trobar aquella nota. Ella se n'havia anat a fer feina i ell va pensar, quan la va veure sobre la taula, que li hauria deixat l'encàrrec de comprar el pa, com feia habitualment. Però en llegir-la el cor se li encongí. Amb una cal·ligrafia vacil·lant havia escrit: "Desperta els nins a les vuit". Aleshores va comprendre que la situació s'havia agreujat. La mort de n'Andreu no era una ferida closa.

Un espectacle ben trist. Estava completament immòbil, amb les pupil·les dilatades i la mirada fixa al sòtil. No se la sentia alenar, no feia cap parpelleig, ni el més mínim moviment. Tan sols sabia que estava viva perquè a vegades un viscos líquid blanc li sortia pels narius i també perquè es feia les necessitats a sobre. Les excrescències indicaven que encara era viva. Havien d'alimentar-la per sèrum i fer-la neta un o dos cops al dia. I ella no n'era conscient de res. No pensava, no sentia, només vivia. Però era una vida inapreciable, obscura, letàrgica. Una vida morta. D'antuvi, malgrat el que li havia dit el metge, confiava que es recuperaria, però en veure-la un dia i altre sense bategar-se, sense fer ni un lleu moviment, es va convèncer del que era evident per tothom menys per a ell.

—Què feia vostè a l'estudi?

—Escrivia una carta.

—A qui?

—No diguis bogeries.

—No és una bogeria.

—L'eutanàsia és un delicte, un crim.

—No, és simplement acabar amb el patiment d'una persona que estimes.

Quan va morir el pare, Blanca tenia vuit anys. No fou gaire conscient del que passava, del sotrac familiar, de les angoixes de la mare, ni tampoc del setge al qual la sotmeté un Joan cobdiciós. Sense saber com, després d'exactament un any de dol, la mare començà a fer plans de noces. Consumat el matrimoni es va trobar aquell homenot instal·lat dins casa seva. Joan, el padrastre, era un tipus gran i gros, amb cara de pa. Mai no li va agradar: li semblava hipòcrita com una moneda falsa. Portava un permanent somriure d'estúpid dibuixat al rostre. Quan la renyava li deia: "no ho has de tornar a fer, reina". Reina. Odiava aquell apel·latiu. Després la mare va quedar embarassada d'Alexandre, i ella va deixar de ser el centre de la vida familiar. Malgrat això, no odiava n'Alexandre. Sempre el tractà com un vertader germà. Se l'estimava molt a pesar del seu caràcter eixut i esquerp. Tot al contrari que el padrastre. Se n'alegrà quan va saber que s'estava morint. Després, en veure que aquella còrpora d'ós havia quedat minvada, reduïda per la malaltia, que tan sols era un pellerofa amb més ossos que carn, sentí compassió. No li llevà l'esguard de sobre en tot el temps que estigueren dins la cambra. La mare, quan els acomiadà a la porta, es posà a plorar.

—Em quedaré tan sola.

Blanca va pensar que feia un poc de comèdia.

No li va dir res de la nota aquell dia. L'endemà, mentre ella preparava el desdjuní, fou quan discutiren. Blanca s'enfurismà quan ell li va dir que potser convendria que anassin al psiquiatra.

—Què passa? Creus que he perdut el seny?

—No, dona.

—Doncs, per què hem d'anar al psiquiatra?

—Potser t'ajudarà a fer front al mai moment que estàs passant. Crec que no has superat la mort de n'Andreu.

—Haurà d'omplir aquest formulari perquè li facin l'autòpsia.

—Però jo no vull que la hi facin.

—En qualsevol cas serà el jutge qui ho haurà de determinar.

Ella perdé l'equilibri i va caure cap enrere. Va copejar amb el clatell el caire del fregador. Quan veié que no reaccionava, trucà a l'hospital. Una ambulància la va anar a cercar. Un cop a la clínica li feren unes proves i, després de firmar uns papers, la dugueren al quiròfan per operar-la. Després de tres hores d'espera an-

guniosa, un metge amb bata blanca i aspecte acurat, li va explicar que s'havia confirmat el seu diagnòstic —quin diagnòstic? Ell no recordava que n'hagués fet cap; ni tan sols recordava haver vist abans aquell metge—:

—La seva esposa està en coma. No hem pogut fer res per ella. Té una greu lesió al cervell. Lament haver de comunicar-li que es tracta d'un estat irreversible, que mai més no tornarà a moure's ni a parlar. A partir d'ara necessitarà constant atenció mèdica per viure.

En aquell moment, en lloc de notar que tot s'enderrocava, l'alleujà que no li demanàs què havia passat. Pareixia que tothom donava per suposat que havia estat un accident fortuït.

Havia tallat mitja dotzena de roses blanques del jardí i les portava al braç com qui porta un nin d'uè. “A na Blanca li agradaven tant les roses blanques quan era viva”, va pensar. I tot d'una es recriminà aquell pensament, com si la seva esposa ja estigués morta. Li costava dir coses d'ella en presenta però fins ara no havia volgut pensar en la seva situació com un estat irrevocable. Idees com aquella, encara que inconscients, eren les que començaven a fer trontollar la seva fermesa. Es va aturar davant de la porta 513 com si abans d'entrar hagués d'ajuntar forces. Va obrir i va trobar na Blanca igual que cada dia des que havia sofert l'accident: ajaguda, immòbil, amb els ulls oberts i la mirada concentrada obsessivament en un punt indeterminat. Es quedà enfront del llit contemplant-la uns instants. Estaven sols. Feia molt de temps que no rebien visites. Alexandre passava molt de tant en tant. La seva mare havia mort poc després que el padastre. No va saber que el destí havia preparat per a la seva filla el mateix final que per al seu segon marit. “Així de puta és la vida”, va tornar a pensar. Al principi la gent sentia molta llàstima i la visitava sovint, però la pena pels mals d'altri és efímera i ja feia algunes setmanes que les visites que guaitaven el cap per la porta eren per cerciorar-se que s'havien errat d'habitació. Va mirar les roses i la va mirar a ella: va comprendre la inutilitat del seu gest. Va pensar que habitualment els homes fan coses inútils. A cops és una inutilitat voluntària com parlar a Déu, escoltar la ràdio o jugar a cartes; altres és inevitable, no està en les nostres mans decidir, com quan anam a cercar un diari i s'ha esgotat o fem hores de cua a una carretera on s'ha produït un accident. “Possiblement tot acte humà és en realitat inútil”. En aquell moment li semblà que portar roses a una persona que no podia olorar-les, veure-les, ni tocar-les, era un acte ben inútil: una cruel metàfora de la inutilitat humana.

Com deia n'Alexandre res no es podia fer. O sí, patir. Fins ara havia estat una càrrega feixuga venir cada dia a la clínica i passar les hores mortes amb ella, fins i

tot dormir al seu costat sense sentir res més que el fil prim de la seva respiració, però almenys a l'hospital se n'encarregaven de tot. No obstant, això no duraria eternament. Feia dos dies que el metge de bata blanca i aspecte acurat li havia dit que la situació de na Blanca s'havia estabilitzat i no podien tenir-la indefinidament a l'hospital.

—Si la cosa segueix així haurem de donar-li l'alta en uns quants dies, una setmana com a molt —va dir fredament.

—Però com l'atendrem a casa? Tenc un fill de setze anys i...

El metge es va arronsar d'espatlles. I ell va pensar amb en Pau. En les sis setmanes que feia de l'accident, només havia visitat la seva mare una vegada. Els primers dies no el deixava anar a l'hospital, no volia que veiés la mare en aquell estat. En Pau insistia un cop i un altre en veure-la, fins que va haver de claudicar.

Però fou una experiència dolorosa. Va ser entrar a la cambra i quedar-se esglaiat. Tot d'una va posar una excusa i va sortir a fora. I no va tornar a insistir en visitar-la. Què faria ara en portar-la a casa? Podria, en Pau, suportar-ho? I ell? Se n'hauria d'encarregar del sèrum, de tenir-li esment, de fer-la neta. Li hauria de dedicar un temps i unes forces que no tenia. Potser podrien llogar una infermera per hores mentre ell feia feina, però després hauria d'encarregar-se tot sol. I això fins quan? Quant de temps podia viure? El seu padastre tan sols va durar dues setmanes després que el visitassin, però estava en fase terminal. Ella, en canvi, podia viure així alguns anys. El metge l'havia avisat: recuperar-se, no, impossible, però el cor podia resistir així molt més del que semblava.

—Quant?

—No es pot preveure. Generalment no solen viure més d'un any o dos perquè, tard o d'hora, sorgeixen complicacions: els ronyons, el fetge, la circulació sanguínia... Però he d'advertir-li que hi ha hagut casos que han viscut sis anys. Molt excepcionals, és cert, però es donen.

Sis anys. Els mateixos que va viure n'Andreu.

—On estava vostè mentre el nin era a la piscina —El jutge en arribar també el mirava com si fos culpable i li va fer la mateixa pregunta que el guàrdia civil.

—Aquí, dins la casa, a l'estudi —contestà cansat d'haver de repetir el mateix un cop i un altre.

—I què feia?

—Potser t'ajudarà a fer front al mal moment que estàs passant. Crec que no has superat la mort d'Andreu.

—No, no l'he superada. I no ho he fet perquè vares ser tu qui va matar el meu fill!

—Què dius, dona? No pots estar parlant seriosament.

—I tant! L'altre dia per casualitat vaig trobar el metge forense, el que li féu l'autòpsia a n'Andreu. També és metge de capçalera, ho sabies? Té consulta al carrer de Sant Miquel. Hi vaig anar perquè necessitava saber. Ell recordava el cas perfectament.

Un tro llunyà el féu abandonar el pantà de records i tornar al present. La tempesta s'acostava. Havien dit, però, que el matí no hi havia res a témer, que l'alerta començava a la tarda i, com més avançàs, major seria el risc. Li convenia partir tot just després de dinar per assegurar-se que la tempesta no el sorprendria a mig camí. L'alleujava la idea de no haver de passar-se tot el dia en aquella cambra. Ja començava a estar-ne tip de passar hores i més hores vora aquell cos inert que cada dia s'assemblava menys a na Blanca. S'estaven esborrant del rostre les seves faccions i cada cop tenia una expressió més insulsa, més asèptica. I el cos, aquell cos que tant havia estimat, s'estava consumint, perdia les formes femenines i li sortien pústules per la panxa i per l'esquena. En els darrers dies s'havia deformat tant que a cops en mirar-la sentia una certa repugnància i havia de fer un gran esforç per vèncer-la.

Pensà altre cop en les paraules que li havia dit després de visitar el padrastre: "Si a mi em passa el mateix, no em deixis viure". Veia na Blanca pronunciant aquelles terribles paraules mentre caminava cap al cotxe amb els braços creuats i la mirada vidriosa. Semblava una profecia. Com si ella hagués intuït que es trobaria en la mateixa situació. Aquella petició li havia paregut sempre una idea trasbalsada, fruit d'un moment de bogeria; però ara començava a dubtar de quina era realment la seva voluntat. No ho sabia. Estava confús. Durant les darreres setmanes havia sofert molt. Fins ara havia sentit la culpa i la pietat barrejades, però ara els deures començaven a ser una pesada càrrega. Cada matí s'havia d'aixecar a les cinc i mitja per preparar el desdèjuni i les coses d'en Pau, anar fins a Palma i passar per l'hospital abans de començar a fer feina. A les vuit i mitja havia de ser a la Biblioteca, malgrat que no obrien al públic fins una hora després. Dinava a un restaurant de menjar ràpid prop de la feina. I en acabar la jornada, devers les set, altre cop a l'hospital. Arribava a casa a les onze o les onze i mitja, a vegades fins i

tot a mitjanit. No tenia ni esma de sopar. Es ficava al llit cansat, retut, i es rebotava entre malsons fins hora de llevar-se. També els festius i els dies lliures els passava a l'hospital. No tenia temps per a ell ni tampoc per a en Pau. La seva vida s'havia convertit en una massa compacta d'obligacions. I el pitjor era que no hi havia sortida, que malgrat tots els esforços només existia un final possible. Per hores i més hores, dies i més dies que s'escolassin davant aquell cos viu però sense gens de vida, res no canviaria el signe del destí. I fins a aquell moment totes les tasques feixugues les havien fetes les infermeres, però si ara que la seva situació s'havia estabilitzat i les constants eren regulars li donaven l'alta, ell se n'hauria de fer càrrec de tot. El metge li havia dit que podria mantenir-la a l'hospital una setmana més com a màxim. Després començarien els problemes de veritat.

—Em va assegurar que, encara que la causa real de la mort va ser l'ofegament, hi havia indicis de violència. La guàrdia civil no ho va veure clar i va arxivar el cas.

—T'has begut l'enteniment? El nin va copejar-se en caure i es va ofegar.

—Em va dir que tenia marques als braços i al coll.

—Marques? Però què dius, dona? Certament t'has tornat boja!

—Tu, tu el vares matar!

Fou llavors quan es produí l'accident. Ell volia fer-la callar, que no continuàs dient atrocitats, la va agafar fortament pels braços i la va sacsejar. Blanca va revincalar-se instintivament per desfer-se, va relliscar i es va colpejar el cap. Quedà inconscient. I de llavors ençà ja no s'havia tomat a despertar. De fet, com deia el metge, mai més no tornaria a despertar. S'aniria consumint lentament com un ble fins apagar-se quan no li quedàs ni un alè de vida.

La mare de Blanca havia mort tres mesos després que Joan, el seu segon marit. La gent deia que, després de la llarga malaltia, no havia pogut resistir l'òbit del seu espòs: s'havia mostrat serena durant l'agonia i fins i tot després de perdre'l, però el corc anava per dintre. Blanca, en canvi, no creia que tot aquell procés l'hagués afectada gaire, i a tothom que li feia aquella observació, li deia el mateix: "Tenia el cor feble i un dia o altre havia de sofrir un atac". Mai no va acceptar que la mare es tornàs a casar. Sempre ho va considerar una transacció comercial i una traïció a la memòria del seu vertader pare. L'única cosa bona d'aquella unió fou n'Alexandre. L'estimava amb devoció i ell, a la seva manera, l'havia corresposta.

Potser sí, potser havia de complir la seva voluntat. És el que ella volia. Fins ara l'eutanàsia li havia paregut moralment inadmissible, però què és la moral per algú

que ho ha perdut tot? Un concepte abstracte, una regió sense límits fixos. On es troben el bé i el mal? Pensava que l'home és la mesura de les coses. I que l'home, cada home, mesura el bé i el mal de forma diferent. Tot esdevé relatiu, fins i tot per un mateix: allò que veia clar i nítid tan sols feia un parell de setmanes, ara, en trobar-se entre l'espasa i la paret, li pareixia boirós, ple de penombra. Estava fart de patir sense sentit. No podia suportar més aquella situació: dotze anys sentint-se culpable de la mort de n'Andreu i ara també de l'estat de na Blanca. Era com una condemna. L'obligava a fer-se càrrec d'aquell cos sense esperit, d'aquell cos que res ja no tenia de la persona que estimava. Al principi, quan encara tenia l'esperança que el diagnòstic fos erroni, que els metges s'haguessin equivocat, ho feia de gust. Li dedicà totes les seves energies un dia rere l'altre. Fins que n'Alexandre el va convèncer que res no hi havia a fer. Des de llavors ençà cada cop se sentia més abatut per la idea d'haver de prolongar una situació inevitable. Na Blanca havia estat una dona alegre, intel·ligent, activa, i una bona esposa, però ja no ho tomaria a ser. Ara s'havia convertit en aquella espècie d'objecte que romanien al llit completament immòbil, i la seva vida es reduïa a un lleuger batec de cor, a sèrum i excrements. Allò no era vida, era una falsia, un simulacre. I cap sentit no tenia negar l'evidència: es tractava d'un estat irreversible. Sí, potser eutanàsia era la millor solució.

La cambra era estreta i blanca com el dolor. El llit de na Blanca estava al bell mig i, al costat dret, la butaca d'escai on ell havia quedat tants de vespres a dormir. A l'esquerra, prop de la finestra, la tauleta on hi havia el gerro en el qual, malgrat la inutilitat de l'acte, havia col·locat les roses seques. A fora començava a gemenar el vent, que feia tremolar els vidres de les finestres. El cel s'havia enfosquit i començava a ploure. Va acostar la butaca al llit i agafà la mà eixuta i aspra de na Blanca. A pesar d'estar un poc més baix li veia perfectament el rostre lívid, desencaixat, amb la mirada perduda.

—Ara que he pres una determinació crec que és l'hora de contar-t'ho tot. Probablement no em pots sentir ni pots saber el que dic, però necessit confessar-me. De fet, en aquests dotze anys he sentit adesiara la necessitat de sincerar-me, però temia que si ho feia tu m'abandonassis. I m'esglaiava tant pensar en aquesta possibilitat que preferia el silenci a la veritat. És molt probable que si no estiguessis així, en aquest penós estat, tampoc no m'atreviria a revelar-te allò que durant tants d'anys he dut amagat. El dia... el dia del teu accident, em vas acusar de la mort de n'Andreu.

—La meva dona arribarà d'un moment a l'altre i voldria estalviar-li el disgust d'haver de veure així el nostre fill. Podria ordenar l'aixecament del cadàver?

El jutge el mirà severament, com si hagués comès una falta imperdonable, però es limità a dir:

—Sí, ara donaré les instruccions precises.

—Li agrasc.

—De tota manera el metge forense haurà de practicar-li l'autòpsia.

—Em vas acusar de la mort de n'Andreu i sí, en som culpable. Culpable. Però no de la manera que tu semblaves acusar-me. Aquell fatídic dia, mentre eres a ciutat amb en Pau, va venir n'Alexandre. Sempre m'havia agradat... Tu ho intuïes, no és cert? Procuraves no parlar-ne, però sabies que el teu germanastre és homosexual i que jo l'atreia tant com ell a mi. Saps que jo no ho som, homosexual vull dir, i tanmateix he de reconèixer que m'atreuen alguns homes, que els desig, vaja. I n'Alexandre, amb aquella retirança a Johnny Deep, m'atreia molt. Així que vàrem beure uns quants whiskys i, sense saber com, començàrem a besar-nos. N'Andreu estava nedant i tu encara trigaries dues o tres hores en arribar, no semblava haver-hi entrebancs al nostre desig. A pesar de no haver planejat res tot va anar perfecte com si haguéssim estudiat un guió amb l'escrúpol d'un actor neòfit. Fins i tot, abans d'acomiarar-nos pactàrem silenci sobre el que havia esdevingut i deixàrem oberta la porta a una propera ocasió que, evidentment, no es tomaria a produir. Uns instants després que n'Alexandre sortís de casa vaig sentir el seu crit. Fou esfereïdor. Abans de córrer cap al jardí ja sabia que era per n'Andreu. Que s'havia ofegat.

"Tan sols si és estrictament necessari". Ho tornaven a repetir per la ràdio. La tempesta havia arribat abans del que es preveia. Feia calabruix i els llamps esqueixaven de groc la grisor del cel. Arrencà el cotxe i la ràdio callà un instant fins que amb el renou del motor tornaren els consells de precaució. Travessà la ciutat. Ara gairebé no hi havia trànsit. La gent, amb l'amenaça de l'alerta màxima, s'havia quedat a casa. Queia un xàfec estrepitos i els parabrises no donaven abast a desallotjar l'aigua que atapeïa els vidres. El cel es tornava cada cop més negre, més fosc. Enfilà la carretera. Avançava cap a la tempesta.

Aquest quinzè número de les *Plaquetes d'Història i Cultura* titulat *Premis Castellitx, 2002. Obres premiades: Poesia, Narració Curta i Glosat*, ha estat publicat per l'Ajuntament d'Algaida amb motiu de la celebració de la festa de la Pau de Castellitx, dimarts dia 22 d'abril de 2003.

TAULA DE MULTIPLICAR

$1 \times 0 = 0$
 $1 \times 1 = 1$
 $1 \times 2 = 2$
 $1 \times 3 = 3$
 $1 \times 4 = 4$
 $1 \times 5 = 5$
 $1 \times 6 = 6$
 $1 \times 7 = 7$
 $1 \times 8 = 8$
 $1 \times 9 = 9$

$2 \times 0 = 0$
 $2 \times 1 = 2$
 $2 \times 2 = 4$
 $2 \times 3 = 6$
 $2 \times 4 = 8$
 $2 \times 5 = 10$
 $2 \times 6 = 12$
 $2 \times 7 = 14$
 $2 \times 8 = 16$
 $2 \times 9 = 18$

$3 \times 0 = 0$
 $3 \times 1 = 3$
 $3 \times 2 = 6$
 $3 \times 3 = 9$
 $3 \times 4 = 12$
 $3 \times 5 = 15$
 $3 \times 6 = 18$
 $3 \times 7 = 21$
 $3 \times 8 = 24$
 $3 \times 9 = 27$

$4 \times 0 = 0$
 $4 \times 1 = 4$
 $4 \times 2 = 8$
 $4 \times 3 = 12$
 $4 \times 4 = 16$
 $4 \times 5 = 20$
 $4 \times 6 = 24$
 $4 \times 7 = 28$
 $4 \times 8 = 32$
 $4 \times 9 = 36$

$5 \times 0 = 0$
 $5 \times 1 = 5$
 $5 \times 2 = 10$
 $5 \times 3 = 15$
 $5 \times 4 = 20$
 $5 \times 5 = 25$
 $5 \times 6 = 30$
 $5 \times 7 = 35$
 $5 \times 8 = 40$
 $5 \times 9 = 45$

$6 \times 0 = 0$
 $6 \times 1 = 6$
 $6 \times 2 = 12$
 $6 \times 3 = 18$
 $6 \times 4 = 24$
 $6 \times 5 = 30$
 $6 \times 6 = 36$
 $6 \times 7 = 42$
 $6 \times 8 = 48$
 $6 \times 9 = 54$

$7 \times 0 = 0$
 $7 \times 1 = 7$
 $7 \times 2 = 14$
 $7 \times 3 = 21$
 $7 \times 4 = 28$
 $7 \times 5 = 35$
 $7 \times 6 = 42$
 $7 \times 7 = 49$
 $7 \times 8 = 56$
 $7 \times 9 = 63$

$8 \times 0 = 0$
 $8 \times 1 = 8$
 $8 \times 2 = 16$
 $8 \times 3 = 24$
 $8 \times 4 = 32$
 $8 \times 5 = 40$
 $8 \times 6 = 48$
 $8 \times 7 = 56$
 $8 \times 8 = 64$
 $8 \times 9 = 72$

$9 \times 0 = 0$
 $9 \times 1 = 9$
 $9 \times 2 = 18$
 $9 \times 3 = 27$
 $9 \times 4 = 36$
 $9 \times 5 = 45$
 $9 \times 6 = 54$
 $9 \times 7 = 63$
 $9 \times 8 = 72$
 $9 \times 9 = 81$